

Bruselj, 15. november 2023
(OR. en)

15481/23

POLCOM 274

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	15. november 2023
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2023) 740 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ o izvajanju in izvrševanju trgovinske politike EU

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2023) 740 final.

Priloga: COM(2023) 740 final

Bruselj, 15.11.2023
COM(2023) 740 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o izvajanju in izvrševanju trgovinske politike EU

{SWD(2023) 740 final}

KAZALO

I.	Uvod.....	2
I.1	Povzetek.....	2
I.2	Obseg tega poročila	8
II.	Popolno izkoriščanje priložnosti, ki jih zagotavljajo trgovinski sporazumi EU.....	11
II.1	Trgovina s preferencialnimi trgovinskimi partnericami – glavni razvoj dogodkov v letu 2022 11	
II.2	Pospeševanje izvajanja trgovinskih sporazumov EU v Aziji, obeh Amerikah, sosedstvu ter afriških, karibskih in pacifiških državah	17
III.	Zagotavljanje pomoči malim in srednjim podjetjem pri poslovanju v svetovni trgovini .	30
IV.	Odpravljanje ovir in iskanje rešitev	35
IV.1	Stanje na področju trgovinskih ovir in njihova odprava.....	35
IV.2	Enotna vstopna točka	43
V.	Dvostransko in večstransko izvrševanje trgovinskih zavez: reševanje sporov	46
V.1	Uporaba postopkov za reševanje sporov	46

I. Uvod

I.1 Povzetek

Z mrežo 42 preferencialnih trgovinskih sporazumov EU se za podjetja EU, zlasti 670 000 malih in srednjih podjetij (MSP), ki izvažajo zunaj EU, odpirajo trgi in priložnosti za trgovino in naložbe pod predvidljivejšimi in preglednejšimi pogoji poslovanja. Sporazumi povezujejo Evropo s središči rasti zunaj Unije, ki naj bi ustvarila 85 % rasti v letu 2024. **Trgovina z blagom med EU in njenimi 74 preferencialnimi trgovinskimi partnericami**¹ predstavlja 44 % zunanje trgovine EU (2 434 milijard EUR v letu 2022, povečanje glede na 1 891 milijard EUR v predhodnem letu). Trgovina s storitvami med EU in preferencialnimi trgovinskimi partnericami je leta 2021 dosegla 901 milijardo EUR, kar je predstavljalo 46 % celotne trgovine s storitvami EU (2 012 milijard EUR).

Dolgoročni vpliv trgovinskih sporazumov EU je pozitiven: v zadnjem desetletju so bloku pomagali ohraniti razmeroma stabilen delež svetovne trgovine z blagom in storitvami v višini 16–17 %. Kljub spreminjajočemu se svetovnemu gospodarstvu in vzponu Kitajske ostaja EU z največjo mrežo sporazumov, ki je druga razvita gospodarstva niso posnemala, največji trgovinski blok. Kako pomembni so trgovinski sporazumi, je razvidno tudi iz primerov na **Daljnem vzhodu** in v **Latinski Ameriki**.

- Medtem ko je EU zaradi trgovinskih sporazumov uspelo povečati svoj delež v *južnokorejskem* uvozu, je Japonska še naprej trgovala pod pogoji STO in v zadnjem desetletju zabeležila 8-odstotno zmanjšanje trgovine z Južno Korejo.
- V *Latinski Ameriki* je delež EU v uvozu njenih preferencialnih trgovinskih partneric med letoma 1994 in 2021 ostal razmeroma stabilen (približno 11 %). To pa ni veljalo za partnerice brez preferencialnih trgovinskih sporazumov, s katerimi se je delež EU zmanjšal s 35 % na 20 %.

Nekateri **novejši trgovinski sporazumi EU**, kot so sporazumi z Južno Korejo, Kanado in Vietnamom, med svojo veljavnostjo podpirajo rast izvoza EU s precejšnjo rastjo v nekaterih najuspešnejših sektorjih:

- ✓ izvoz blaga EU v *Južno Korejo* se je od leta 2012 v povprečju povečal za 6 % na leto, avtomobilov in delov pa v celotnem obdobju za 217 %,

¹ Partneric je več kot sporazumov glede na to, da so številni od njih sklenjeni z več državami (npr. sporazumi o gospodarskem partnerstvu med EU ter afriškimi, karibskimi in pacifiškimi partnericami ali trgovinski sporazum s Srednjo Ameriko; glej tudi delovni dokument služb Komisije s posameznimi informativnimi listi o izvajanju trgovinskih sporazumov EU – **SWD(2023) 740**; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>.

- ✓ izvoz blaga EU v *Kanado* se je od leta 2018 v povprečju povečal za 7,7 % na leto, mlečnih proizvodov pa v celotnem obdobju za 54 %,
- ✓ izvoz blaga EU v *Vietnam* se je od leta 2020 v povprečju povečal za 20 % na leto, farmacevtskih izdelkov pa v celotnem obdobju za 152 %.

V letu 2022 se je vrednost **trgovine med EU in njenimi preferencialnimi trgovinskimi partnericami** (*brez trgovine z energetskimi proizvodi*) **povečevala hitreje**, tj. za 21,2 % ali 366 milijard EUR, kot vrednost trgovine EU s partnericami brez trgovinskega sporazuma, ki se je povečala za 18,9 %. Celotna trgovina z 20 glavnimi preferencialnimi partnericami EU se je kljub gospodarskim in geopolitičnim izzivom v letu 2022 v povprečju povečala za skoraj 30 %. Preferencialni trgovinski sporazumi pomagajo podjetjem EU pri dostopu do tujih trgov.

Hkrati trgovinski sporazumi EU prispevajo tudi **k večji odpornosti izvoza EU** proti geopolitičnim pretresom (kot so neizzvana in neupravičena vojaška agresija Rusije proti Ukrajini in posledična odločitev za odpravo odvisnosti EU od Rusije), in sicer tako, da zagotavljajo pomoč podjetjem pri diverzifikaciji in iskanju novih trgov. Med letoma 2021 in 2022 se je izvoz blaga, za katerega veljajo sankcije, iz EU v Rusijo zmanjšal za 27 milijard EUR, izvoz istega blaga iz EU v preferencialne trgovinske partnerice pa se je povečal za 174 milijard EUR. Konkretni primer je sektor strojev in mehanskih naprav, v katerem se je v letu 2022 izvoz iz EU v Rusijo zmanjšal za 53 % ali 14 milijard EUR. Izguba trga se je pokrila s povečanjem izvoza iz EU v preferencialne trgovinske partnerice (15 % ali 34 milijard EUR), zlasti v Mehiko (za 32 %), Turčijo (za 27 %) in Kanado (za 28 %). Trgovinski sporazumi zmanjšujejo tudi čezmerne odvisnosti na področju strateških in kritičnih proizvodov od katerega koli posameznega kraja.

Poleg tega imajo **trgovinski sporazumi EU pomembno vlogo pri uvozu**, tako da zagotavljajo zanesljiv dostop do vhodnih materialov, ki jih EU potrebuje za svojo gospodarsko rast. Izvajanje zavez, doseženih s pogajanjem, in partnerstev, oblikovanih z državami virov, pomaga pri **utrjevanju dobavnih verig in diverzifikaciji virov uvoza**, kar zmanjšuje splošne odvisnosti EU od tretjih držav, kot velja za kritične surovine in energetske proizvode. Uvoz EU iz Kanade se je na primer v zadnjem letu povečal za 25 %, kar je olajšal Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (**CETA**), ki zajema večinoma surovine in energetske proizvode, ki so EU pomagali pri diverzifikaciji in odmiku od Rusije. Uvoz kritičnih surovin v EU je bistven za zeleni prehod, evropska proizvodnja pa se je v povprečju povečala za 56 %² v primerjavi z le 25-odstotnim povečanjem teh surovin, ki prihajajo iz držav zunaj EU. Uvoz olj, dobljenih iz nafte (HS 27), iz Kanade v EU se je skoraj podvojil, saj je v letu 2021 znašal 2 milijardi EUR, v letu 2022 pa 3,8 milijarde EUR.

Učinkovitost trgovinskih sporazumov EU je v veliki meri odvisna od njihovega **izvajanja in izvrševanja** ter tudi od zagotovitve, da trgovinske partnerice spoštujejo svoje zaveze. Prednostna naloga sta še vedno preprečevanje novih ovir za trgovino in naložbe in odprava obstoječih ovir.

² Pri primerjavi stanja pred sklenitvijo sporazuma CETA (2016) s stanjem po njegovi sklenitvi (2022).

V zvezi s tem je bistveno **zgodnje prepoznavanje** težav, s katerimi se srečujejo deležniki na trgih tretjih držav. **Enotna vstopna točka**³, vzpostavljena leta 2020, pomaga podjetjem pri poročanju o (domnevnih) ovirah pri dostopu do trga ali kršitvah zavez na področju trgovine in trajnostnega razvoja Komisiji. To Komisiji pomaga pri ocenjevanju in, kadar je to upravičeno, ustreznem nadaljnjem ukrepanju v zvezi z zadevnimi partnerskimi državami. Deležniki iz EU, ki poročajo o (domnevnih) ovirah pri dostopu do trga v tretji državi ali o kršitvi pravil o trajnostnosti v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem ali splošnim sistemom preferencialov, lahko uporabijo **enotno kontaktno točko**. Od začetka njenega delovanja novembra 2020 je bil rezultat tega več kot 90 zunanjih pritožb, od katerih se jih je več kot 30 nanašalo na nove trgovinske ovire, ki se od takrat evidentirajo in objavljajo na platformi Access2Markets⁴, Komisija pa glede njih sprejema nadaljnje ukrepe v zvezi z zadevnimi partnerskimi državami. Dve pritožbi sta vključevali domnevne kršitve določb o trgovini in trajnostnem razvoju, pri čemer je Komisija z dodatnimi pojasnili o tem, kdo lahko vloži pritožbe, tudi posodobila svoje smernice za povečanje preglednosti in predvidljivosti za deležnike, te pa določajo konkretne časovne okvire (do 120 dni), ki jih potrebuje za začetno oceno ter opredelitev in uresničitev ustreznih ukrepov.

Komisija se pri **odpravljanju ovir v trgovini** opira na stalno sodelovanje s trgovinskimi partnericami **znotraj struktur** (npr. odbori in delovne skupine), vzpostavljenih v okviru dvostranskih trgovinskih sporazumov EU in v STO. Nedavni primer mobilizacije dvostranskih struktur je bila odprava ovir pri uvozu **farmacevtskih izdelkov iz EU v Vietnam**, vrednem 1,5 milijarde EUR na leto, dosežena leta 2022 v tesnem sodelovanju z državami članicami in industrijo EU. To je temeljilo na dvostranskem sodelovanju v ustreznih odborih, ustanovljenih v skladu s trgovinskim sporazumom med EU in Vietnamom. Nedavni primer *preprečevanja nastanka ovir* z mobilizacijo *struktur STO* je bila prilagoditev, ki je bila dosežena po razpravah z industrijskimi združenji EU in v odboru STO za tehnične ovire v trgovini ter se je nanašala na načrtovana egiptovska pravila za kozmetične izdelke, ki bi podjetjem iz EU povzročila nepotrebne zaplete pri vstopu na egiptovski trg.

Čeprav je bila večina težav odpravljena z dvostranskim sodelovanjem s partnericami, je EU v letu 2022 ponovno uvedla ukrepe **pravnega izvrševanja** v primerih, v katerih druga prizadevanja niso prinesla zadovoljivih rezultatov. Včasih sprejetje prvih ukrepov v okviru reševanja sporov v STO zadostuje za osredotočenost na obojestransko zadovoljivo rešitev. Tako je bilo v pravnem sporu, ki ga je EU sprožila v začetku leta 2022 proti Združenemu kraljestvu, v katerem je izpodbijala njegovo diskriminatorno **nacionalno subvencijsko shemo za vetrno energijo**. Shema je vključevala merilo glede lokalne vsebine, ki je prednost dajalo proizvodom s poreklom iz Združenega kraljestva pred uvoženimi proizvodi in tako podjetja iz EU ali Združenega kraljestva spodbujalo bodisi k lokalni nabavi bodisi k lokalnim naložbam. Le štiri mesece potem, ko je EU zaprosila za posvetovanje v STO, sta stranki dosegli soglasje, s katerimi sta rešili spor in zagotovili enake konkurenčne pogoje za dobavitelje iz EU.

³ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/single-entry-point-0>

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sl/barriers>

Poleg navedenega spora z Združenim kraljestvom je EU pri **STO sprožila** tri druge **postopke reševanja sporov v STO**, in sicer dva proti *Kitajski*, povezana z diskriminatornimi trgovinskimi praksami za blago in storitve iz Litve oziroma ukrepi, ki vplivajo na varstvo in izvrševanje pravic intelektualne lastnine, in enega proti *Egiptu*. V slednjem primeru je bil dosežen delni napredek, saj se je *Egipt* zavezal izboljšati postopek registracije uvoza. Komisija zdaj spremlja stanje. Poleg tega je EU **zmagala v štirih dotedanjih postopkih reševanja sporov v STO**: zavezujoči in pravnomočni odločbi v zadevah *Turčija – farmacevtski izdelki* in *Kolumbija – zamrznjeni ocvrti krompirček* sta za EU pomenili veliko zmago. Komisija zdaj spremlja skladnost strank, ki v postopkih nista uspeli, z odločbama odbora. V zadevah *Indija – proizvodi IKT* in *Indonezija – izvozne omejitve za nikljevo rudo* je zmagala EU, Indonezija pa se je nato na poročilo odbora pritožila pri neoperativnem Pritožbenem organu STO (pristop, znan kot „pritožba v prazno“). Uredba EU o uveljavljanju pravil mednarodne trgovine je bila spremenjena v začetku leta 2022 z namenom, da bi se obravnavali prav tovrstni primeri. Zdaj EU omogoča, da izvrši mednarodne obveznosti, s katerimi so se strinjale sočlanice STO, kot sta Indonezija in Indija, kadar je trgovinski spor blokiran kljub prizadevanjem EU, da v dobri veri upošteva postopke reševanja sporov.

V letu 2022 je EU zmagala tudi v **dvostranskem sporu** proti *Južnoafriški carinski uniji* v zvezi z omejitvami za izvoz zamrznjene perutnine in dosegla napredek pri reševanju nekaterih vidikov, izpostavljenih v nerešenem dvostranskem sporu proti *Alžiriji* glede uvoznih omejitev.

Da bi ohranila odločanje in reševanje sporov v STO, medtem ko ostaja Pritožbeni organ STO nedelujoč, je EU uspešno spodbujala sodelovanje članic STO v **večstranskem začasnem sporazumu o arbitraži v primeru pritožb** (večstranska začasna ureditev za arbitražo v primeru pritožb), vzpostavljenem kot začasna rešitev do ponovne vzpostavitve delovanja Pritožbenega organa STO. Japonska se je kot najnovejša udeleženka pridružila marca 2023, v postopku včlanitve pa so tudi Filipini. Instrument je bil prvič preizkušen v zgoraj navedenem sporu proti *Kolumbiji* zaradi uvedbe dajatev za zaščito trgovine na zamrznjeni ocvrti krompirček iz Belgije, Nizozemske in Nemčije.

Za prizadevanja EU za odpravo ovir pri dostopu do trga v partnerskih državah se je izkazalo, da se obrestujejo: v letu 2022 se je zahvaljujoč prizadevanjem za odpravo ovir, ki so potekala med letoma 2017 in 2021, vrednost izvoza EU v tretje države povečala za 7 milijard EUR. Komisiji je uspelo odpraviti **31 trgovinskih ovir v 19 partnerskih državah** po svetu, pri tem pa so jo podprli države članice in deležniki.

Komisija je prav tako še naprej seznanjala podjetja s prednostmi, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi, in načinom njihove uporabe, pri čemer je posebno pozornost namenila MSP. Platforma **Access2Markets** je od začetka delovanja oktobra 2020 pritegnila več kot pet milijonov enkratnih obiskovalcev. 70 % uporabnikov ima sedež v EU. Platforma Access2Markets se je razvila v širšo platformo, ki vključuje več trgovinskih orodij – poleg informacij o uvažanju in izvažanju blaga vključuje tudi novo orodje, t. i. trgovinskega pomočnika, namenjeno storitvam in naložbam za Kanado in Združeno kraljestvo. Od začetka njegovega delovanja je bilo to orodje uporabljeno 9 000-krat.

Komisija tesno sodeluje z drugimi **institucijami EU** za ozaveščanje o trgovinskih sporazumih in ukrepih, sprejetih v podporo njihovem izvajanju in izvrševanju. Poleg rednega obveščanja **Evropskega parlamenta** o različnih vidikih izvrševanja in izvajanja (kot je delo med Komisijo in delegacijami EU v tretjih državah ali vključevanje ugotovitev pregleda trgovine in trajnostnega razvoja v izvajanje obstoječih sporazumov) je več poslancev Evropskega parlamenta sprejelo ukrepe za spodbujanje dela za dostop do trga v svojih domačih državah. Komisija je poleg tega povečala usklajeno ukrepanje **z državami članicami** za vzpostavitev stika z deležniki na terenu v EU in v partnerskih državah (s tesnejšo povezavo delegacij EU z veleposlaništvu držav članic). Kot bo pokazalo to poročilo, skupna prizadevanja med Komisijo, delegacijami EU, Parlamentom in državami članicami ne povečujejo le možnosti za odpravo ovir pri dostopu do trga, temveč preprečujejo tudi nastanek novih. Ta skupna prizadevanja so pomagala tudi pri vzpostavitvi stika z več deležniki (zlasti MSP) in pri njihovem seznanjanju s priložnostmi, ki jih prinašajo trgovinski sporazumi EU. Take priložnosti so povezane z izvozom in uvozom po stopnji dajatve nič in s preferencialnim dostopom do sektorjev, ki so sicer nedostopni, ter tudi z odprtjem trgov storitev in javnih naročil. Prireditve v okviru skupne pobude z naslovom **Market Access Day** (dan dostopa na trg) v letu 2022 in prvi polovici leta 2023 so potekale na Madžarskem, v Latviji, na Švedskem, v Franciji, na Hrvaškem, Češkem in v Italiji.

Komisija je junija 2022 zaključila **pregled trgovine in trajnostnega razvoja**⁵, rezultat katerega sta okrepljeno izvajanje in izvrševanje določb o trgovini in trajnostnem razvoju v 11 trgovinskih sporazumih med EU in 18 partnerskimi državami, ki vključujejo poglavje o trgovini in trajnostnem razvoju. V sporočilu o trgovini in trajnostnem razvoju so opredeljene prednostne naloge politike in ključni ukrepi, da se z okrepljenim izvajanjem in izvrševanjem dodatno poveča učinkovitost sedanjega pristopa k trgovini in trajnostnemu razvoju, ki temelji na sodelovanju ter mednarodnem okviru in standardih. Novi pristop vključuje zlasti uporabo trgovinskih sankcij za kršitve temeljnih določb o trgovini in trajnostnem razvoju. Po potrebi se bo uporabljal za prihodnja in tekoča pogajanja.

V **Latinski Ameriki** je na primer ta novi pristop skupaj z vrsto misij v partnerskih državah in regijah omogočil tesnejše in neposrednejše sodelovanje z zadevnimi partnericami, Kolumbija in Peru pa sta zaradi njega spremenila svoja zadevna zakonika o delovnih razmerjih.

V obdobju poročanja so bile med drugim ratificirane in so začele veljati **temeljne konvencije Mednarodne organizacije dela (MOD)** o odpravi prisilnega dela (št. 105) na **Japonskem** in o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic (št. 87), uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja (št. 98) ter prisilnem ali obveznem delu (št. 29) v **Južni Koreji**.

Izvajanje zavez na področju trgovine in trajnostnega razvoja je pomenilo tudi dodatno usklajevanje **nacionalne zakonodaje** v partnerskih državah z mednarodnimi standardi. Tu je bilo sodelovanje EU z **Vietnamom** povod za **širšo reformo zakonika o delovnih razmerjih**, ki se izvaja, da se omogoči ustanovitev neodvisnih sindikatov, medtem ko je sodelovanje EU

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0409>

z **Japonsko** pomagalo oblikovati japonske smernice o skrbnem pregledu človekovih pravic, zlasti za povečanje obsega, v katerem japonska podjetja nabavljajo odgovorno in v skladu z mednarodnimi standardi.

Notranje svetovalne skupine, ustanovljene v okviru najnovejših trgovinskih sporazumov EU, so še naprej svetovale Komisiji o stanju na terenu v partnerskih državah. To je Komisiji med drugim omogočilo, da je opozorila na *ekvadorske* omejitve, ki so ovirale delo sindikatov v sektorju banan, in ukrepala v zvezi z njimi. V primeru *Južne Koreje* je notranja svetovalna skupina Komisijo opozorila na domnevno diskriminacijo dostavljavcev v Južni Koreji. Komisija je opozorila Južno Korejo na to vprašanje v okviru izvajanja poročila odbora strokovnjakov v svojem dvostranskem delovnopravnem sporu.

V obdobju poročanja so notranje svetovalne skupine še naprej zagotavljale prispevek v podporo izvajanju, in sicer s **teoretičnimi raziskavami** vprašanj o pravični trgovini v Andski regiji in institucionalnem varstvu platformnega dela v Južni Koreji.

Komisija je dokončala svojo predhodno analizo **prve uradne pritožbe v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem**, ki jo je prejela **enotna vstopna točka**. Pritožbo je vložila nizozemska nevladna organizacija CNV Internationaal v imenu sindikalnih organizacij v Kolumbiji in Peruju. Pritožba se nanaša na pravice delavcev v rudarskem sektorju v Peruju in Kolumbiji.

Tako kot v primeru dostopa do trga Komisija pri izvajanju in izvrševanju *zavez v zvezi s trajnostnostjo* vzdržuje ploden dialog z institucijami in državami članicami EU. Evropski parlament je oktobra 2022 sprejel resolucijo⁶ o pregledu trgovine in trajnostnega razvoja, v kateri pozdravlja sporočilo Komisije in z zadovoljstvom ugotavlja, da namerava Komisija v večji meri izkoristiti poglavja trgovinskih sporazumov EU o trgovini in trajnostnem razvoju. Komisija krepi tudi sodelovanje prek svoje strokovne skupine za trgovino in trajnostni razvoj z državami članicami.

Komisija je na višji ravni prav tako še naprej sodelovala z **Ekonomsko-socialnim odborom**, zlasti glede na njegovo vlogo pri zagotavljanju podpore notranjim svetovalnim skupinam. Tretje srečanje notranjih svetovalnih skupin iz celotne EU z dne 17. aprila 2023 je vključevalo 130 udeležencev iz 11 notranjih svetovalnih skupin EU.

Nenazadnje so se pomembni dogodki zgodili na področju dokončanja zakonodajne zbirke orodij EU. V letu 2022 je EU **sprejela tri nove samostojne instrumente**, ki vplivajo na trgovino. Čeprav ti sami po sebi niso orodje za izvrševanje trgovinskih zavez, doseženih s pogajanjem, Uniji omogočajo učinkovitejše ukrepanje zoper gospodarsko prisilo (instrument za odvrčanje od prisilnih ukrepov) in zagotovitev ali ponovno vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev (instrument za mednarodno javno naročanje in uredba o tujih subvencijah), s čimer se zapolnjuje vrzel v mednarodnih pravilih.

⁶ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 6. oktobra 2022: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022IP0354>.

- Parlament in Svet sta 6. junija 2023 dosegla dogovor o **instrumentu za odvrčanje od prisilnih ukrepov**⁷. Z novo uredbo bodo zaščiteni interesi EU in držav članic v primeru gospodarske prisile, tj. v primeru, v katerem poskuša tretja država z ukrepi, ki vplivajo na trgovino ali naložbe, EU ali državo članico prisiliti, da sprejme določeno odločitev na katerem koli področju v njeni pristojnosti. Glavni cilj uredbe je dejansko odvrčanje od gospodarske prisile in njeno preprečevanje. Nova uredba določa tudi mednarodno sodelovanje v zvezi z gospodarsko prisilo. Nova uredba naj bi začela veljati v četrtem četrtletju leta 2023.
- Uredba o **instrumentu za mednarodno javno naročanje**⁸ je začela veljati 29. avgusta 2022 in bo po preiskovalni fazi EU omogočila, da omeji dostop do trgov javnih naročil EU dobaviteljem iz držav, v katerih ni podobnega dostopa do njihovih javnih naročil. Komisija je na platformi Access2Markets objavila spletni obrazec, ki ga lahko države članice in industrija uporabijo za vložitev pritožb, v *Uradnem listu* pa smernice za javne naročnike in naročnike o načinu uporabe ukrepov instrumenta za mednarodno javno naročanje.
- **Uredba o tujih subvencijah**⁹, ki je začela veljati 12. julija 2023, vzpostavlja nov in celovit sklop pravil za obravnavanje izkrivljanj, ki jih povzročajo tuje subvencije, dodeljene podjetjem, ki konkurirajo na notranjem trgu ali se prijavljajo na razpise v javnem sektorju. Uredba zapolnjuje regulativno vrzel v pravilih EU o konkurenci, javnih naročilih in trgovini.

I.2 Obseg tega poročila

To je tretje konsolidirano **letno poročilo**¹⁰ o ukrepih za izvajanje in izvrševanje na področju trgovine za zagotovitev izvajanja in izvrševanja večstranskih zavez (STO) in zavez, določenih v preferencialnih dvostranskih trgovinskih sporazumih. Vsebuje pregled glavnih dejavnosti in dosežkov, ki jih je v letu 2022 in prvem četrtletju 2023 usmerjal glavni pooblaščenec Komisije za nadzor izvrševanja trgovinskih pravil¹¹.

⁷ https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/protecting-against-coercion/qa-political-agreement-anti-coercion-instrument_en

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A32022R1031>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1673254237527&uri=CELEX%3A32022R2560>

¹⁰ Drugo poročilo je bilo objavljeno 11. oktobra 2022 in je na voljo tukaj: [Register dokumentov Komisije – COM\(2022\) 730 \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/com(2022)730).

¹¹ Informacije o vlogi glavnega pooblaščenca za nadzor izvrševanja trgovinskih pravil so na voljo tukaj: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/chief-trade-enforcement-officer_en.

Priloženi delovni dokument služb Komisije¹² vsebuje dodatne informacije o 39 glavnih preferencialnih dvostranskih trgovinskih sporazumih EU, ki dopolnjujejo oddelek II.2 poročila.

Na **spletišču Komisije**¹³ so na voljo informacije, ki dopolnjujejo to poročilo in se nanašajo na: (i) razvoj trgovine EU s preferencialnimi trgovinskimi partnericami v letu 2022, (ii) uporabo tarifnih preferencialov pri izvozu in uvozu EU glede na posamezne preferencialne trgovinske partnerice na ravni EU in držav članic ter (iii) stopnje uporabe tarifnih kvot.

To poročilo se osredotoča na izvajanje in izvrševanje v okviru trgovinskih sporazumov EU, vendar ga je treba obravnavati tudi v širšem okviru gospodarske varnosti in dejavnosti izvrševanja na posameznih področjih, o katerih **Komisija poroča ločeno**:

- uporaba **instrumentov trgovinske zaščite** (protidampinških, protisubvencijskih in zaščitnih ukrepov), ki se obravnava v letnih poročilih Komisije o trgovinski zaščiti¹⁴,
- spremljanje ponarejanja, piratstva in drugih kršitev **pravic intelektualne lastnine** ter boj proti tem kršitvam, ki so zajete v poročilu o pravicah intelektualne lastnine¹⁵ in na opazovalnem seznamu za piratstvo¹⁶, ki ju Komisija izmenično objavlja vsaki dve leti,
- **pregled neposrednih tujih naložb in nadzor izvoza blaga z dvojno rabo**, ki sta del strateškega nadzora trgovine in naložb v varnost EU in ki sta zajeta v letnih poročilih Komisije o pregledu neposrednih tujih naložb¹⁷ in Uredbi (EU) 2021/821 o nadzoru izvoza¹⁸,
- uporaba **sheme splošnih tarifnih preferencialov (GSP) EU**¹⁹, ki je zajeta v poročilih Komisije o shemi GSP.

¹² Glej delovni dokument služb Komisije s posameznimi informativnimi listi o izvajanju trgovinskih sporazumov EU – **SWD(2023) 740**; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>.

¹³ Komisija/GD za trgovino; spletna stran o izvajanju in izvrševanju: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/implementing-and-enforcing-eu-trade-agreements_en.

¹⁴ 41. poročilo Komisije o trgovinski zaščiti, sprejeto 6. septembra 2023: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1694161661994&uri=CELEX%3A52023DC0506>, in delovni dokument služb Komisije: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0287&qid=1694161661994>.

¹⁵ Zadnje poročilo o varstvu in uveljavljanju pravic intelektualne lastnine v tretjih državah je bilo objavljeno 17. maja 2023 in je na voljo tukaj: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-releases-its-report-intellectual-property-rights-third-countries-2023-05-17_en.

¹⁶ Zadnji opazovalni seznam za ponarejanje in piratstvo je bil objavljen 1. decembra 2022 in je na voljo tukaj: https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-publishes-latest-counterfeit-and-piracy-watch-list-2022-12-01_en.

¹⁷ Tretje letno poročilo o pregledu neposrednih tujih naložb v Unijo ter delovni dokument služb Komisije z dne 19. oktobra 2023: [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2023\)590&lang=sl](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2023)590&lang=sl).

¹⁸ Posodobljeni statistični podatki o nadzoru izvoza blaga z dvojno rabo (2021): [COMMISSION-STAFF-WORKING-DOCUMENT-Statistical-update-on-dual-use-export-control-2021-2.pdf](https://ec.europa.eu/eas/eas-portal/working-document-statistical-update-on-dual-use-export-control-2021-2.pdf) (europeansanctions.com).

¹⁹ Zadnje poročilo o uporabi uredbe o shemi GSP: JOIN(2023) 34.

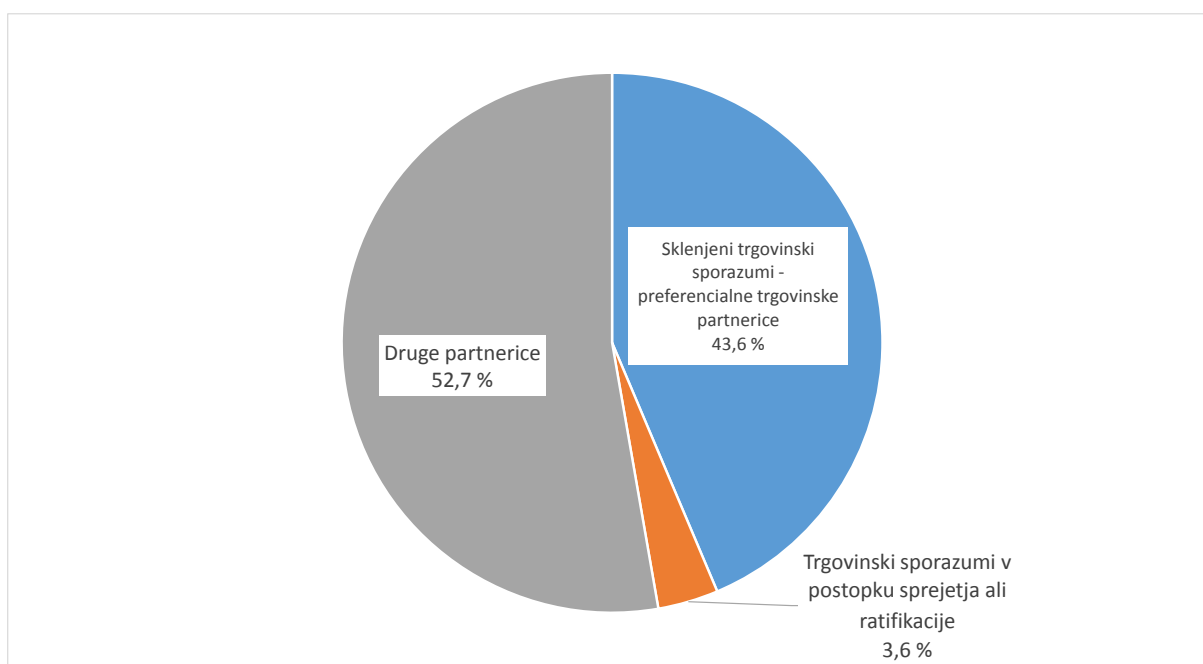
II. Popolno izkoriščanje priložnosti, ki jih zagotavljajo trgovinski sporazumi EU

II.1 Trgovina s preferencialnimi trgovinskimi partnericami – glavni razvoj dogodkov v letu 2022

Leta 2022 je 44 % trgovine EU potekalo na podlagi preferencialnih trgovinskih sporazumov ...

Vrednost trgovine EU s 74 preferencialnimi trgovinskimi partnericami je leta 2022 znašala 2 434 milijard EUR, kar je 44 % celotne zunanje trgovine EU²⁰. Vrednost izvoza EU v preferencialne trgovinske partnerice je znašala 1 254 milijard EUR, vrednost uvoza iz teh držav v EU pa 1 180 milijard EUR. Če bi se temu dodali sporazumi, ki so v postopku sprejetja ali ratifikacije (3,6 %) ²¹, bi se vrednost trgovine EU s preferencialnimi trgovinskimi partnericami povečala na več kot 47 %.

Slika 1: Zunanja trgovina EU (2022)

Vir: Eurostatova podatkovna zbirka COMEXT (podatki, pridobljeni aprila 2023).

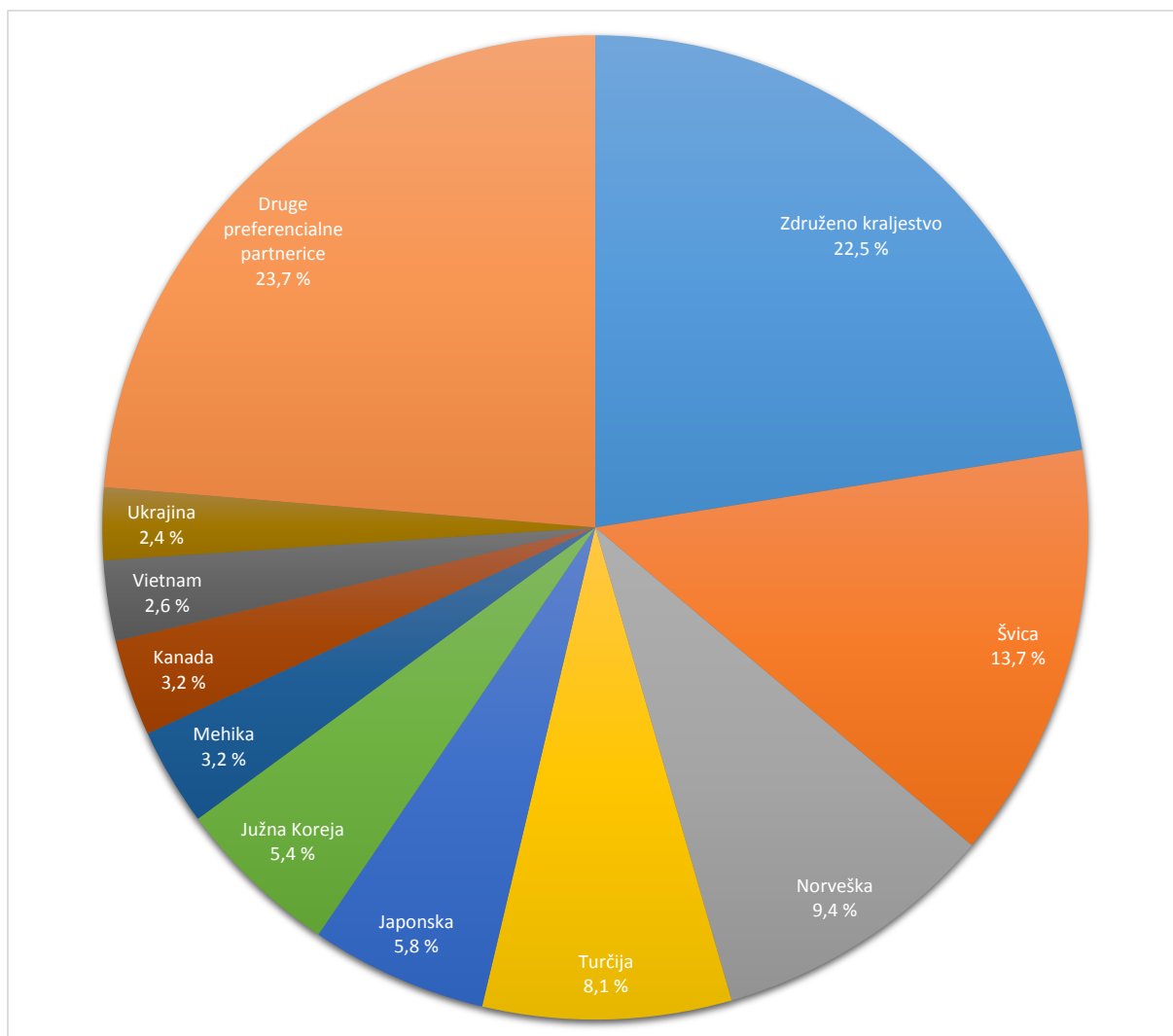
Kot je prikazano na sliki 2 spodaj, Združeno kraljestvo ostaja največja preferencialna trgovinska partnerica EU, saj predstavlja 22,5 % trgovine EU s 74 preferencialnimi trgovinskimi partnericami; sledijo Švica (13,7 %), Norveška (9,4 %), Turčija (8,1 %) in

²⁰ V 44 % (modra rezina grafa) sta vključena tudi Mehika in Čile, s katerima EU do ratifikacije posodobljenih sporazumov sodeluje na podlagi obstoječih trgovinskih sporazumov.

²¹ Poleg Nove Zelandije in partneric Mercosurja (Argentine, Brazilije, Paragvaja in Urugvaja) so to še: Benin, Burkina Faso, Burundi, Gambija, Gvineja, Gvineja Bissau, Haiti, Kenija, Liberija, Mali, Mavretanija, Niger, Nigerija, Ruanda, Senegal, Sierra Leone, Tanzanija, Togo, Uganda in Zelenortski otoki, glej: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/negotiations-and-agreements_en.

Japonska (5,8 %). Skupaj je teh pet partneric v letu 2022 predstavljalo skoraj 60 % preferencialne trgovine EU.

Slika 2: Trgovina EU z blagom po preferencialnih trgovinskih partnericah (2022)

Vir: Eurostatova podatkovna zbirka COMEXT (podatki, pridobljeni aprila 2023).

Kar zadeva trgovino EU s preostalim svetom v letu 2022, je bilo Združeno kraljestvo za ZDA in Kitajsko še naprej tretja največja trgovinska partnerska država, na četrtem mestu je Švica, sledi pa ji Rusija. Norveška, Turčija, Japonska, Južna Koreja in Indija zasedajo šesto do deseto mesto pred Ukrajino (15. največjo trgovinsko partnerico EU).

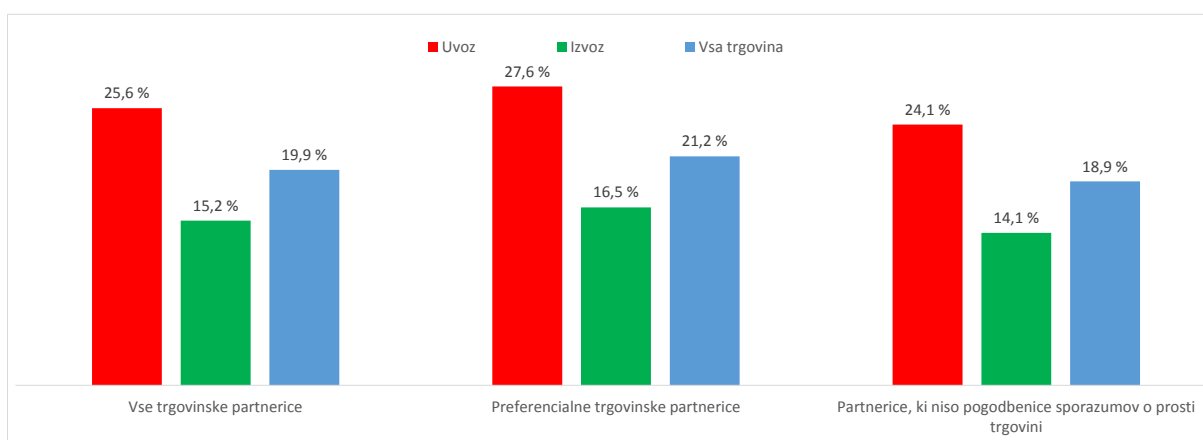
Vrednost **izvoza EU v Rusijo** se je med letoma 2021 in 2022 zmanjšala za 38 % (z 89 milijard EUR na 55 milijard EUR), po količini pa se je izvoz EU prepolovil (s 16 milijonov ton na 8 milijonov ton). V istem obdobju se je vrednost uvoza EU iz Rusije zaradi močne rasti cen energije povečala za 24 %, po količini pa se je uvoz EU zmanjšal za 33 % (s 386 milijonov ton na 258 milijonov ton). Hkrati se je povečal uvoz pomembnih vhodnih materialov, kot so energetske proizvodi in surovine iz preferencialnih in drugih trgovinskih partneric EU. V prvem četrtletju 2023 je na primer ruski delež v uvozu

energetskih proizvodov v EU znašal manj kot četrtno kombiniranega deleža Norveške, Združenega kraljestva in ZDA.

Trgovina z blagom med EU in preferencialnimi trgovinskimi partnericami se je brez upoštevanja energetskih proizvodov še naprej povečevala bolj kot celotna trgovina EU

Tako kot v obdobju med letoma 2020 in 2021 se je med letoma 2021 in 2022 vrednost trgovine med EU in preferencialnimi trgovinskimi partnericami povečala bolj (za 21,2 %) kot trgovina EU s partnericami brez preferencialnih trgovinskih sporazumov (18,9 %) in trgovina EU z vsemi trgovinskimi partnericami (19,9 %), če se ne upoštevajo energetski proizvodi.

Slika 3: Letna rast trgovine EU z blagom po vrsti partneric (2021–2022) brez energije

Vir: Eurostatova podatkovna zbirka COMEXT (podatki, pridobljeni aprila 2023).

Trgovina s kmetijskimi in živilskimi proizvodi s preferencialnimi trgovinskimi partnericami ostaja močan steber položaja bloka kot glavnega trgovca v svetovnem merilu

Z vrednostjo uvoza v višini 171 milijard EUR in z vrednostjo izvoza v višini 229 milijard EUR je EU v letu 2022 ohranila položaj glavnega trgovca s kmetijskimi in živilskimi proizvodi na svetu. Kljub zvišanju svetovnih cen se obseg splošne trgovine s kmetijskimi in živilskimi proizvodi v letu 2022 ni zmanjšal in se je občasno celo povečal. K temu gibanju je prispevala **široka mreža trgovinskih sporazumov EU**.

V letu 2022 se je **trgovina s kmetijskimi in živilskimi proizvodi** med EU in 74 preferencialnimi trgovinskimi partnericami povečala za 21,2 %. Ta stopnja je bila enaka stopnji rasti celotne trgovine EU z blagom (brez energije), podobna stopnji rasti trgovine s kmetijskimi in živilskimi proizvodi med EU in vsemi trgovinskimi partnericami, ki se je povečala za 22,2 %, in manjša od stopnje rasti trgovine s kmetijskimi in živilskimi proizvodi med EU in partnericami brez trgovinskega sporazuma (23,3 %).

Vrednost izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov v preferencialne trgovinske partnerice se je povečala bolj (za 17,5 %) kot vrednost izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU v vse trgovinske partnerice, ki se je v istem obdobju povečala za 15,8 %, in bolj kot vrednost izvoza v partnerice brez preferencialnih trgovinskih sporazumov, ki se je

sicer tudi znatno povečala, vendar le za 13,5 %. Agroživilska sektorja, ki sta narekovala ta trend, sta bila sektor žit in proizvodov iz žit, ki mu je sledil sektor mlečnih proizvodov.

Združeno kraljestvo je bilo še vedno glavni namembni kraj izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU med preferencialnimi trgovinskimi partnericami ²² in tudi na splošno²³, saj je predstavljal več kot petino (21 %) celotnega izvoza EU. Združeno kraljestvo je bilo tudi tisti namembni kraj izvoza, kjer se je izvoz EU v letu 2022 najbolj povečal (tj. za 5,9 milijarde EUR po vrednosti ali za 14 %), sledijo pa Združene države Amerike in Maroko. Združene države Amerike so za Združenim kraljestvom še naprej zasedale drugo mesto med namembnimi kraji celotnega izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov EU po vrednosti, sledita pa jim Kitajska in Švica.

Leta 2022 je bilo povečanje deleža **uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov** iz preferencialnih trgovinskih partneric v EU nekoliko manjše za preferencialne trgovinske partnerice (tj. 28 %), v primerjavi s povečanjem uvoza iz vseh partneric (32 %) in v primerjavi s povečanjem uvoza iz partneric brez trgovinskega sporazuma (37,1 %). Manjše povečanje za preferencialne trgovinske partnerice je verjetno povezano s konkretno sestavo uvoza. Na primer, proizvodi iz oljnic (npr. soje) in kava, dva ključna proizvoda uvoznega blaga, cene katerih (in s tem vrednosti uvoza) so se najbolj zvišale, se skoraj v celoti uvažajo iz držav brez preferencialnih trgovinskih sporazumov (tj. Brazilije, Argentine in Združenih držav Amerike).

Združeno kraljestvo je bilo z 28,4-odstotnim povečanjem (v skladu s povprečnim povečanjem uvoza iz vseh preferencialnih trgovinskih partneric) **tudi glavni vir celotnega uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov v EU** (9 % celotnega uvoza). To stanje je bilo obratno kot leta 2021, ko se je uvoz zmanjšal za 24,5 %. To je tudi znak, da so se trgovci iz Združenega kraljestva privadili zdravstvenim in inšpekcijskim pregledom rastlin in živali (sanitarni in fitosanitarni pregledi), ki jih od januarja 2021 izvaja EU, med drugim tudi za pošiljke kmetijskih in živilskih proizvodov.

V letu 2022 je bila **Ukrajina** (z 8 % uvoza) drugi največji vir uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov v EU med preferencialnimi trgovinskimi partnericami.

Trgovinski sporazumi EU olajšujejo tudi diverzifikacijo in so pomagali izboljšati prehransko varnost

V letu 2022 so trgovinski sporazumi EU zagotovili podporo diverzifikaciji trgovine EU s kmetijskimi in živilskimi proizvodi ter odmiku od Rusije in premiku k drugim trgovinskim partnericam, po neizzvani in neupravičeni vojaški agresiji Rusije proti Ukrajini pa so pomagali premagati izzive na področju prehranske varnosti v EU in tudi partnerskih državah.

²² Drugo in tretje mesto med preferencialnimi trgovinskimi partnericami EU sta zasedli Švica, ki je bila v letu 2022 namembni kraj 5 % izvoza EU, oziroma Japonska (4 %).

²³ Združene države Amerike so se s 13 % izvoza EU v letu 2022 uvrstile na drugo mesto, sledila jim je Kitajska s 7 % celotnega izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov EU.

- Ukrajina je v letu 2022 kot tretji največji vir celotnega uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov (za Brazilijo in Združenim kraljestvom) prehitela Združene države Amerike.
- EU je v letu 2022 v skladu s svojo zavezo svetovni prehranski varnosti, na katero je vplivala neizzvana in neupravičena vojaška agresija Rusije proti Ukrajini, povečala svoj izvoz pšenice v južno sosedstvo, zlasti v Alžirijo (4,9 milijona ton), Maroko (4,1 milijona ton) in Egipt (2,9 milijona ton). To so olajšali pridružitveni sporazumi med EU in temi partnericami.

V nasprotju s celotno trgovino je EU še vedno ohranila presežek na področju trgovine z blagom s preferencialnimi trgovinskimi partnericami, čeprav se presežek zmanjšuje

V letu 2022 je EU v nasprotju s celotno trgovino zabeležila presežek v vrednosti 73 milijard EUR na področju trgovine z blagom s preferencialnimi trgovinskimi partnericami. V primerjavi z 204 milijardami EUR leta 2021 je to pomenilo zmanjšanje v višini 131 milijard EUR. Več kot 60 % presežka EU, doseženega s trgovino s preferencialnimi trgovinskimi partnericami, je mogoče pripisati kmetijskim in živilskim proizvodom.

Nasprotno pa je bil v trgovini EU z blagom s preostalim svetom ustvarjen primanjkljaj v višini 432 milijard EUR, in sicer s presežka v vrednosti 55 milijard EUR leta 2021, s čimer je bila dosežena njena najnižja raven od leta 2002. Razlog za to je bilo zlasti močno naraščanje vrednosti energetskih proizvodov, ki se je začelo proti koncu leta 2021 in nadaljevalo vse leto 2022. Vrednost uvoza energetskih proizvodov se je v primerjavi z letom 2021 povečala za 113,5 %. To je pomenilo dodatni znesek v višini 443,3 milijarde EUR, kar je polovica celotnega povečanja uvoza EU.

Komisija je leta 2022 v skladu z ustreznimi uredbami EU ponovno spremljala uvoz nekaterih industrijskih izdelkov ter kmetijskih in živilskih proizvodov v EU ...

Posebne obveznosti glede spremljanja trgovine z blagom z Južno Korejo in latinskoameriškimi partnericami

Komisija je v skladu z zahtevami iz Uredbe (EU) št. 511/2011²⁴ spremljala uvoz ključnih avtomobilskih delov in elektronike v Južno Korejo od najpomembnejših dobaviteljev zunaj EU. V letu 2022 se je južnokorejski uvoz (bencinskih in dizelskih) zgorevalnih motorjev in delov v primerjavi z letom 2021 rahlo povečal (za 8 %), povečal pa se je tudi uvoz ključnih avtomobilskih delov (za 11 %). Na podlagi teh trgovinskih statističnih podatkov ni mogoče ugotoviti povezave med odobritvijo povračila carinskih dajatev v okviru trgovinskega sporazuma z Južno Korejo in povečanjem uvoza avtomobilov (za 29 %) iz Južne Koreje v EU.

²⁴ Uredba (EU) št. 511/2011 (UL L 145, 31.5.2011, str. 19); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX%3A32011R0511>.

Komisija je v skladu z zahtevami iz uredb (EU) št. 19/2013²⁵ in št. 20/2013²⁶ spremljala tudi uvoz svežih banan iz Kolumbije, Ekvadorja in Peruja ter iz Srednje Amerike v EU. Celovito poročilo²⁷ o delovanju trga banan v EU po izteku stabilizacijskega mehanizma za banane je bilo Evropski komisiji predstavljeno 29. avgusta 2022. V poročilu je bilo potrjeno, da je trgovinska politika EU s spoštovanjem mednarodnih obveznosti vzpostavila pravo ravnotežje med različnimi cilji, hkrati pa dosegla višje ravni potrošnje EU. V letu 2022 se je vrednost uvoza svežih banan iz Kolumbije v EU v primerjavi z letom 2021 povečala za 1,6 %, uvoz iz Ekvadorja in Peruja pa se je zmanjšal za 11 % in 20 %. Komisija bo še naprej redno analizirala stanje na trgu in pri proizvajalcih banan v EU ter po potrebi skupaj z državami članicami in deležniki preučila razmere.

Trgovina s storitvami se je povečala, EU pa je ohranila presežek z obema preferencialnima trgovinskima partnericama in s preostalim svetom

Vrednost trgovine s storitvami z vsemi 74 preferencialnimi trgovinskimi partnericami je v letu 2021 (najnovejši razpoložljivi podatki) znašala 925 944 milijonov EUR (46 % celotne trgovine s storitvami EU). Številka se je povečala za 6,7 %, kar je manj kot trgovina s storitvami EU s preostalim svetom, vrednost katere se je povečala za 10 %, in kot trgovina s partnericami brez preferencialnih trgovinskih sporazumov, vrednost katere se je povečala za 13 %.

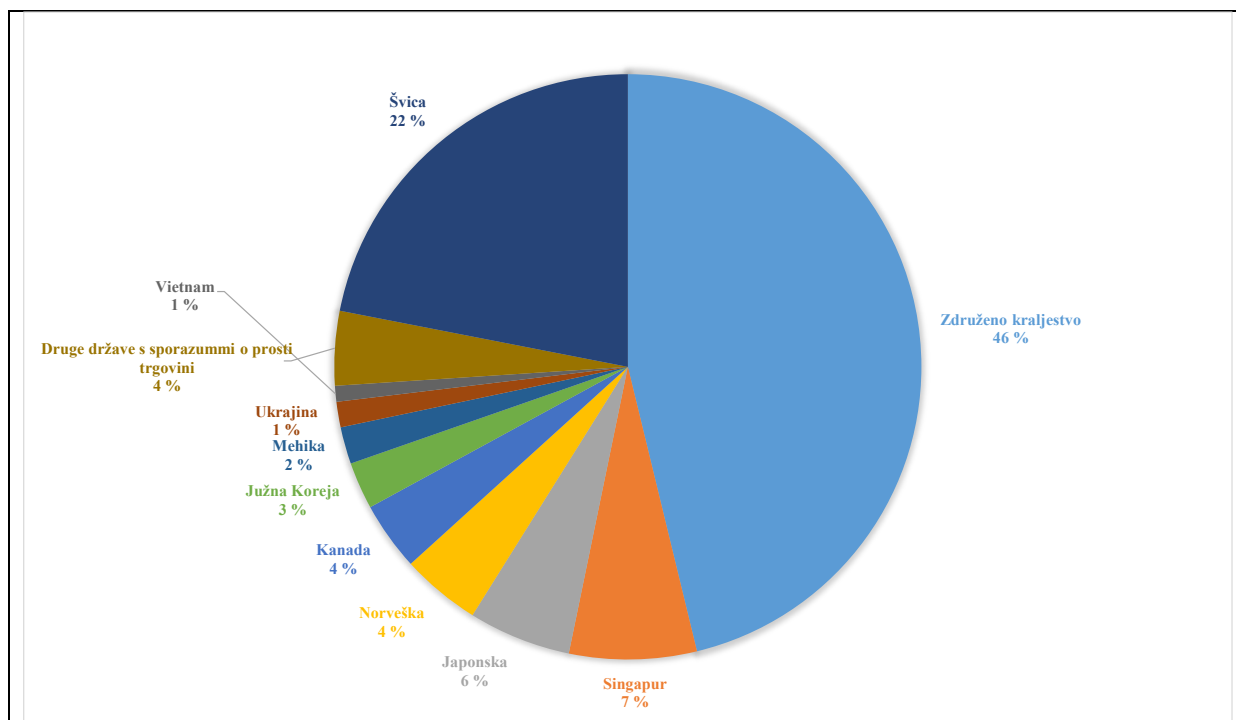
Trgovinski presežek v trgovini EU s storitvami se je v letu 2021 povečal s preferencialnimi trgovinskimi partnericami (povečanje v višini 57 milijard EUR z 79 milijard EUR v letu 2020 na 136 milijard EUR v letu 2021) in tudi z vsemi trgovinskimi partnericami. V slednji skupini je bilo povečanje še večje, čeprav se je začelo na nižji ravni (tj. povečanje v višini 112 milijard EUR z 9 milijard EUR v letu 2020 na 121 milijard EUR v letu 2021).

Slika 4: Trgovina EU s storitvami po preferencialnih trgovinskih partnericah, 2021 (glavnih 10 partneric)

²⁵ Uredba (EU) št. 19/2013 (UL L 17, 19.1.2013, str. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>.

²⁶ Uredba (EU) št. 20/2013 (UL L 17, 19.1.2013, str. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>.

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11960-2022-INIT/sl/pdf>

Vir: Eurostatovi statistični podatki o plačilni bilanci (podatki BOP_ITS6_DET, pridobljeni aprila 2023).

Vrednost celotne trgovine EU s storitvami je v letu 2021 dosegla 2 bilijona EUR, kar je tretjina celotne trgovine EU v letu 2022²⁸. EU je s 26-odstotnim deležem v svetovnem izvozu največja izvoznica storitev na svetu.

II.2 Pospeševanje izvajanja trgovinskih sporazumov EU v Aziji, obeh Amerikah, sosedstvu ter afriških, karibskih in pacifiških državah

Ta pododdelek se osredotoča na izvajanje in izvrševanje dvostranskih trgovinskih sporazumov EU. V njem je predstavljeno, kako si Komisija po eni strani prizadeva zagotoviti, da podjetja spoznajo priložnosti, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi, po drugi strani pa spremljati izvajanje ustreznih zavez partnerskih držav. Komisija je po potrebi okrepila izvrševanje. V tem okviru so bili zgodnje odkrivanje, preprečevanje in odprava ovir pri dostopu do trga ter kršitev določb o trgovini in trajnostnem razvoju še naprej prednostna naloga in so se uresničevali v tesnem sodelovanju z državami članicami in deležniki. Delegacije EU²⁹ imajo ključno vlogo pri podpiranju teh prizadevanj.

²⁸ Najnovejši podatki za trgovino s storitvami so podatki za leto 2021, pridobljeni iz Eurostatovih statističnih podatkov o plačilni bilanci:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_ITS6_DET_custom_6174487/default/table.

²⁹ GD za trgovino ima v več kot 50 delegacijah EU več kot 200 uslužbencev, ki se ukvarjajo s trgovinskimi vprašanji.

A. Obveščanje o koristih trgovinskih sporazumov in njihovo promoviranje

Pomoč podjetjem, da se seznani s trgovinskimi sporazumi, je še naprej prednostna naloga

Komisija je nadaljevala prizadevanja za ozaveščanje o trgovinskih sporazumih EU in prednostih za podjetja iz EU, kadar konkurirajo na trgih tretjih držav. To je bistveno zlasti za MSP. To se je uresničevalo s smernicami o novih in obstoječih sporazumih ter njihovih konkretnih elementih ter tudi z dogodki, podprtimi s projekti, ki jih financira EU.

Primeri so vključevali:

- skupni **dogodek** septembra 2022 za obeležitev **petdesete obletnice sporazuma CETA**, ki se ga je udeležilo 90 udeležencev. Dogodek sta soorganizirali Komisija in gospodarska zbornica Evropske unije v Kanadi;
- **podrobne smernice za obstoječe sporazume**, kot so smernice za dobavitelje iz EU o **javnem naročanju na Japonskem**³⁰. Smernice so oblikovane z namenom, da podjetjem v EU, ki želijo izvajati gradnje za javne subjekte na Japonskem, jim dobavljati blago ali opravljati storitve zanje, pomagajo pri postopkih javnega naročanja ali podobnih postopkih;
- številna **gradiva za opozarjanje deležnikov in pomoč deležnikom pri pripravi na nove sporazume** pred začetkom njihove veljavnosti. Na primer, decembra 2022 je EU, ko je zaključila pogajanja s Čilom o naprednem okvirnem sporazumu, sprejela tovrsten ukrep, vključno z objavo informativnih pregledov in infografik. Podobna prizadevanja so bila vložena, ko je EU junija 2022 zaključila pogajanja o svojem prihodnjem najsodobnejšem trgovinskem sporazumu z **Novo Zelandijo**, in ponovno v zvezi s podpisom sporazuma leto dni pozneje, 9. junija 2023. Gradiva, pripravljena ob teh priložnostih, so vključevala informativni pregled, infografike in dokument s pogosto zastavljenimi vprašanji³¹.

B. Izvajanje dvostranskih trgovinskih sporazumov EU

Komisija v celotnem življenjskem ciklu dvostranskih trgovinskih sporazumov EU uporablja **institucionalne strukture** za številne različne cilje, ki segajo od preprečevanja in odprave ovir do sodelovanja s partnerskimi državami in pogajanj o dodatnem dostopu do trga. Kot bo prikazano v naslednjem oddelku, vključno s pomočjo posameznih primerov, je bil v obdobju poročanja dosežen dober napredek.

³⁰ Smernice pojasnjujejo glavne spremembe obsega dejavnosti javnega naročanja, uvedene s Sporazumom o gospodarskem partnerstvu med Evropsko unijo in Japonsko, in zagotavljajo pregled okrepljenih pravil, povezanih s preglednostjo: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/country-assets/tradoc_159028.pdf.

³¹ [Trgovinski sporazum med EU in Novo Zelandijo: spodbujanje trajnostne gospodarske rasti \(europa.eu\)](#).

Komisija je še naprej sodelovala s partnerskimi državami v skupnih odborih za trgovino, da bi povečala dostop do trga za izvoz EU

Odbor za trgovino EU-Južna Koreja je na primer 30. novembra 2022 sprejel odločitev, da se s 1. januarjem 2023 v sporazum med EU in Južno Korejo doda še 44 geografskih označb EU in 41 južnokorejskih geografskih označb.

Na prvem **srečanju Odbora za carino EU-Singapur**, ki je potekalo 20. decembra 2022, je bilo odločeno, da se sistem „pooblaščenih izvoznikov“ nadomesti s sistemom „registriranih izvoznikov“ (s spremembo ustreznega protokola)³². Ta sprememba pomeni, da lahko izvozniki piva iz EU od 1. januarja 2023 enostavneje dostopajo do tarifnih preferencialov.

Strukture odbora so pomagale tudi pri zgodnjem odkrivanju in preprečevanju ovir

- Na primer, sodelovanje v okviru trgovinskega sporazuma **EU-Andska skupnost** je Komisiji pomagalo **preprečiti** dve oviri v **Kolumbiji**: prva se je nanašala na **alkoholna pijače** in bi od izvoznikov zahtevala predložitev dodatnih certifikatov o dobrih proizvodnih praksah. Kolumbija se je strinjala, da bo spremenila svojo zakonodajo, da bi odpravila to zahtevo, Komisija pa zadevo še naprej spremlja. Do sprejetja novega zakona je bila najdena začasna rešitev. Druga se je nanašala na **zahteve glede uporabe obogatene moke**, tudi za proizvode z nizko vsebnostjo moke, kar bi oviralo uvoz EU.

Dvostransko sodelovanje v okviru pridružitvenega sporazuma med EU in **Tunizijo** v letu 2022 je EU pomagalo **preprečiti povišane carine po načelu države z največjimi ugodnostmi, določene** v novem finančnem zakonu iz decembra 2021, ki bi vplivale na številne industrijske proizvode iz EU³³.

Tudi odbori so imeli ključno vlogo pri odpravi ovir, zlasti v najbolj prizadetem sektorju, tj. sektorju kmetijskih in živilskih proizvodov.

Na primer, po intenzivnih razpravah v ustreznih odborih CETA, je **Kanada** 30. junija 2022 končno odpravila oprostitev plačila zveznih trošarin na lokalna (kanadska) vina. V preteklosti so bila lokalna vina v nasprotju z vini, uvoženimi iz EU, oproščena ukrepa, enakovrednega davku *ad valorem* onstran meje v višini več kot 9 %.

³² Protokol 1 k trgovinskemu sporazumu EU-Singapur se nanaša na opredelitev pojma „izdelki s poreklom“ in načine upravnega sodelovanja.

³³ Čeprav se je izvajal splošni ukrep, so bili nekateri proizvodi, za izvoz katerih ima EU velik interes, odstranjeni s seznama.

EU je v ustreznih odborih trgovinskega sporazuma EU-Andska skupnost pospešila in dosegla odpravo dveh ovir z **Ekvadorjem**, ki sta ovirali morebiten izvoz EU v kmetijskem sektorju:

- ena se je nanašala na **ekvadorsko protekcionistično uvozno ureditev za kmetijske proizvode**, v okviru katere so se na podlagi ocene nacionalne proizvodnje in potrošnje uporabljala nesamodejno izdana dovoljenja, ki so povzročala nepotrebne zamude in negotovost na področju trgovine s kmetijskimi proizvodi³⁴. Rezultat večkratnih razprav z Ekvadorjem in delegacijo EU, ki so jih podpirale države članice in podjetja, je bil, da je Ekvador 22. novembra 2022 sprejel nov sistem, s katerim je bil vzpostavljen predvidljiv in tržno usmerjen sistem;
- druga težava se je nanašala na dolgotrajno oviro desetletne **prepovedi uvoza proizvodov iz mleka v prahu iz EU**, za katero se je zdelo, da krši trgovinski sporazum EU-Andska skupnost. Tudi v tem primeru je Komisija prek delegacije EU v Quitu svoje posredovanje tesno uskladila z državami članicami in industrijo, zaradi česar so pristojni organi zahtevali pravno mnenje (generalnega tožilca). V mnenju je bilo potrjeno, da je prepoved v nasprotju z ekvadorskimi zavezami, zaradi česar je ministrstvo za kmetijstvo izdalo nova nesamodejna uvozna dovoljenja za proizvode iz mleka v prahu iz EU.

S tem pa težave na področju kmetijskih proizvodov še zdaleč niso bile edine, ki so bile odpravljene v letu 2022. Drugi primeri so se nanašali na diskriminatorne predpise, uvedene v zvezi z industrijskimi proizvodi in storitvami, npr. medicinskimi pripomočki na Japonskem in v Izraelu in maloprodajnim sektorjem v Moldaviji.

- V prvem primeru je tesno sodelovanje med delegacijo EU in zadevnimi japonskimi poslovnimi združenji pomagalo izboljšati **obremenjujočo japonsko zakonodajo o medicinskih pripomočkih z zahtevami za edinstveno označevanje**. Od 31. julija 2023 se uporabljajo nove določbe, ki po ocenah znižujejo stroške trgovine za podjetja iz EU v vrednosti šest do devet milijard EUR.
- Drug primer se je nanašal na izdajo dovoljenj za medicinske pripomočke v **Izraelu**. Po intenzivnih razpravah s pristojnimi organi se je Izrael strinjal, da bo tudi proizvode iz Luksemburga in držav članic, ki so k Uniji pristopile leta 2004, priznal kot proizvode, ki izpolnjujejo pogoje za hitri postopek izdaje dovoljenj³⁵. To pomeni, da bodo lahko tudi izvozniki iz teh držav zdaj dosti hitreje pridobili dovoljenja za svoje medicinske pripomočke, s čimer se bo končala diskriminacija med državami članicami. Čeprav se to trenutno zagotavlja s pilotnim projektom, končna zakonodajna sprememba še ni bila sprejeta. Vrednost izvoza medicinskih pripomočkov iz EU v Izrael je v letu 2022 znašala približno 409 milijonov EUR.

³⁴ EU je posredovala, saj ta ureditev ni bil usklajena niti s trgovinskim sporazumom EU-Andska skupnost niti s pravili STO in je vplivala na uporabo tarifnih kvot EU.

³⁵ Priznanje je pilotni projekt, ki se bo nadaljeval do sprejetja in začetka veljavnosti zakonodajne spremembe.

- Tretji primer se je nanašal na **moldavsko nacionalno trgovinsko pravo**, ki je od trgovcev na drobno zahtevalo, da v nasprotju z načelom nediskriminacije uvoženih proizvodov v okviru poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja EU-Moldavija ter tudi v okviru ureditve STO v trgovinah razstavljajo vsaj 50 % živilskih proizvodov moldavskega porekla. Moldavija je avgusta 2022 po sodelovanju na visoki ravni v okviru poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja navedeno obveznost za trgovce na drobno odpravila z učinkom od 26. februarja 2023.
- Četrti primer se je nanašal na **perujske zahteve glede izdajanja dovoljenj** in kvalifikacij na področju storitev. Zahteve so vključevale tehnično analizo in **preskušanje živil in krme** za izvoz, ki nista bila objektivna in pregledna ter sta diskriminirala tuja podjetja brez sedeža v zadevni državi. Peru je po sodelovanju EU z zadevnimi perujskimi organi v ustreznih odborih trgovinskega sporazuma EU-Peru spremenil svojo zakonodajo, njegove zahteve glede izdajanja dovoljenj in kvalifikacij pa so zdaj objektivne in nediskriminatorne.

Mreža trgovinskih sporazumov EU je okrepila tudi sodelovanje na področju številnih vprašanj, ki segajo od regulativnih vprašanj in vprašanj v zvezi s standardi do surovin

Komisija je z uporabo institucionalnih struktur trgovinskih sporazumov EU kot platforme v letu 2022 še naprej **sodelovala z razvitimi partnerji** s celotnega geografskega spektra glede najrazličnejših vprašanj v skupnem interesu, kar je bilo lažje zaradi ustreznih trgovinskih sporazumov. Primeri tega sodelovanja so opisani v nadaljevanju.

- **Digitalna partnerstva**, sklenjena v letu 2022 z Japonsko in Južno Korejo ter na začetku leta 2023 s Singapurjem za krepitev sodelovanja na področju digitalne infrastrukture, spretnosti, digitalne preobrazbe podjetij in digitalizacije javnih storitev. EU je na podlagi teh načel o digitalni trgovini 20. julija 2023 začela pogajanja s Singapurjem o zavezujočih pravilih o digitalni trgovini³⁶.
- Sodelovanje z **Južno Korejo**:
 - na področju **zelenega partnerstva**, vzpostavljenega 22. maja 2023, da bi se okrepilo dvostransko sodelovanje in izmenjale dobre prakse glede podnebnih ukrepov, čistega in pravičnega energetskega prehoda, varstva okolja ter drugih področij zelenega prehoda,
 - na področju **izdaje elektronskih spričeval** in usklajevanja zdravstvenih spričeval, da bi se dodatno olajšala trgovina z več predelanimi kmetijskimi in

³⁶ https://policy.trade.ec.europa.eu/news/joint-statement-launch-negotiations-eu-singapore-digital-trade-agreement-2023-07-20_en

živilskimi proizvodi. Nadaljevale so se tudi razprave o posodobitvi prilog o avtomobilih in elektroniki k trgovinskemu sporazumu, EU in Južna Koreja pa sta razpravljali tudi o načinu, kako zagotoviti enake konkurenčne pogoje za proizvajalce v sektorju ne glede na njihov izvor, saj obe strani uvajata politike, povezane s subvencioniranjem elektronskih vozil.

- Sodelovanje z **Japonsko** na področju zahtev in pravil glede standardizacije in certificiranja, povezanih z javnimi razpisi za energijo iz vetrnih elektrarn na morju, s pomočjo treh študij³⁷, ki vsebujejo priporočila o načinu, kako ublažiti omejitve dostopa za tuja plovila do projektov energije iz vetrnih elektrarn na morju. Te študije podpirajo Japonsko, medtem ko si prizadeva doseči svoja cilja povečanja deleža energije iz obnovljivih virov v svoji mešanici virov energije in doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050.
- Sodelovanje s **Kanado** na področju okolja in surovin z vrsto skupnih dogodkov, ki so se začeli na vrhu EU-Kanada leta 2021³⁸ in nadaljevali v letu 2022 in v začetku leta 2023, vključno z okrepljeno izmenjavo mnenj o trgovini in podnebj s predstavniki civilne družbe. Med temi skupnimi podvigi so bile štiri delavnice za promocijo trajnostnosti, okoljskega upravljanja in podnebnih ukrepov v kmetijstvu. Drug izid vrha, *strateško partnerstvo med Kanado in EU o surovinah*, ki dopolnjuje letni dvostranski dialog o surovinah, je namenjen diverzifikaciji virov pomembnih zelenih in digitalnih gospodarskih vhodnih materialov in odmiku od manj enako mislečih proizvajalcev za spodbuditev konkurenčnih dobavnih verig EU-Kanada.
- Sodelovanje s **Švico** na področju uporabe trgovinskih sporazumov z izmenjavo informacij o trgovinskih statističnih podatkih, stopnjah uporabe preferencialov trgovinskih sporazumov in pravilih o poreklu. Sodelovanje je bilo podprto z raziskavami EU in študijo³⁹ švicarskega državnega sekretariata za gospodarske zadeve (SECO), cilj katerega je oceniti gospodarski potencial vzpostavitve kumulacijske cone med preferencialnimi trgovinskimi partnericami Švice in EU. Poleg tega Švica uporablja enake varnostne in zaščitne ukrepe, kot so ukrepi, ki veljajo v EU. Ker je od spremembe sporazuma o carinski varnosti marca 2021 dejavna udeleženka v sistemu

³⁷ Energija iz vetrnih elektrarn na morju:

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Japanese%20OWP%20Tenders_Aquilo%20Energy%20GmbH_publication102022.pdf; pomorska kabotaža:

https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Japanese%20OWP%20Cabotage_Aquilo%20Energy%20GmbH_publication102022.pdf; standardi, tehnični predpisi in ugotavljanje skladnosti na japonskem in evropskem trgu energije iz vetrnih elektrarn na morju: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/OWP%20Study%20-%20DTU-REI_publication_EN_0.pdf.

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/sl/meetings/international-summit/2021/06/14>

³⁹ Študija in poročilo o rezultatih ankete pri podjetjih o uporabi prostotrgovinskih sporazumov s strani švicarskih izvoznikov sta na voljo na spletnem mestu: https://www.seco.admin.ch/seco/en/home/Aussenwirtschaftspolitik_Wirtschaftliche_Zusammenarbeit/Wirtschaftsbeziehungen/Freihandelsabkommen/nutzung_freihandelsabkommen.html.

EU za nadzor uvoza 2, so zakoniti trgovinski tokovi še bolj nemoteni, za dobavno verigo pa se uporablja visoka stopnja varnosti.

Trgovinski sporazumi EU so prav tako še naprej zagotavljali forum za razvojno sodelovanje v Latinski Ameriki in Afriki

EU je v letu 2022 s podporo svojih programov regionalnega sodelovanja še naprej sodelovala s partnericami v Latinski Ameriki in podsaharski Afriki na področju vprašanj trajnostnosti in dobrega upravljanja. To sodelovanje vključuje tudi močno vključenost in sodelovanje civilne družbe v partnerskih državah, tudi na lokalni ravni. Nedavni primeri zajemajo:

- sodelovanje s **Čilom**, ki je podprto z regionalnimi programi EU za pomoč državi pri prehodu na bolj **trajnostno in** okolju **prijazno gospodarstvo**, vključno s temami, kot so trajnostno rudarstvo, boj proti antimikrobični odpornosti, spodbujanje odgovornega ravnanja podjetij in sprejetje ukrepov na področju nizokoogljičnega in krožnega gospodarstva v podjetjih. Poleg tega je Komisija v letu 2022 začela izvajati nov projekt, omejen le na Čile⁴⁰, namenjen podpori pravične in trajnostne trgovine med EU in Čilom, ki pomaga poudarjati vlogo trgovine pri podpori okoljskim in socialnim ciljem. V okviru projekta so bile med drugim izvedene študije o ekološki pridelavi v Čilu in pravični trgovini, vključeval pa je tudi regionalne delavnice v vseh 16 regijah, konferenco na visoki ravni z mednarodnimi strokovnjaki ter spletno medpodjetniško platformo⁴¹ za povezovanje čilskih proizvajalcev s kupci iz EU;
- sodelovanje z **Gano** v okviru projekta z naslovom „Compete Ghana“ (Konkuriraj Gani)⁴² „v podporo izvajanju začasnega sporazuma o gospodarskem partnerstvu med EU in Gano“ (4,1 milijona EUR za obdobje 2020–2024). Projekt je namenjen izboljšanju gospodarskega upravljanja in poslovnega okolja ter povečanju koristi sporazuma o gospodarskem partnerstvu za Gano. Med najpomembnejšimi izidi v letu 2022 so dokončanje komunikacijskega gradiva (npr. priročnik o začasnem sporazumu o gospodarskem partnerstvu in dvostranski letak o začasnem sporazumu o gospodarskem partnerstvu za ozaveščanje javnega in zasebnega sektorja), usposabljanja, ki so na voljo osebju sekretariata začasnega sporazuma o gospodarskem partnerstvu, logistična podpora Komisiji/GD za obdavčenje in carinsko unijo za usposabljanje za krepitev zmogljivosti, ki je na voljo 40 ganskim carinskim uradnikom, in tudi poročilo o trgovinskih reformah, ki izhajajo iz začasnega sporazuma o gospodarskem partnerstvu.

⁴⁰ <https://eurochile.cl/es/documents/proyecto-comercio-justo-y-sostenible-entre-la-union-europea-y-chile/>

⁴¹ https://www.eeas.europa.eu/delegations/chile/se-lanza-plataforma-%C2%A1conecta-tu-negocio%E2%80%9D-en-el-marco-del-proyecto-%E2%80%9Ccapoyo-al_es?s=192

⁴² Projekt ni ciljno usmerjen v noben konkreten sektor, temveč je osredotočen na krepitev ganske zmogljivosti za izvajanje sporazuma o gospodarskem partnerstvu in delo v zvezi z zadevami, povezanimi s sporazumom o gospodarskem partnerstvu, na izboljšanje konkurenčnosti na ravni podjetij in na glavne regionalne politike v korist industrijski konkurenčnosti.

Številni sporazumi z državami v razvoju, kot so sporazumi o gospodarskem partnerstvu z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (AKP), imajo močno razvojno razsežnost in zagotavljajo spodbude za reforme, ki jih lahko spodbudita razvojno sodelovanje in zlasti **pomoč za trgovino**, da se podpre bolj odprto trgovinsko okolje, spodbudi uporaba sporazumov in doseže napredek v zvezi s prednostnimi nalogami na področju trgovine in trajnostnega razvoja. Poročilo EU o napredku, doseženem na področju pomoči za trgovino, iz leta 2022⁴³ kaže, da je bila EU s svojimi državami članicami največja svetovna ponudnica pomoči za trgovino, saj je leta 2020 zagotovila pomoč v višini 22,9 milijarde EUR, kar ustreza več kot 40 odstotkom svetovnih tokov. Velik delež tega je bil namenjen državam s preferencialnim dostopom do trga EU. Na primer, skupna pomoč za trgovino, ki jo je EU zagotovila državam AKP, je leta 2020 znašala 7,2 milijarde EUR. Poročilo vsebuje tudi dodatne primere in informacije o pomoči za trgovino, ki jo zagotavljajo Komisija in države članice, na primer o zagotavljanju podpore MSP pri izkoriščanju priložnosti, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi, in izboljšanju vprašanj v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem. Na spletišču o pomoči EU za trgovino je na voljo interaktivni zemljevid⁴⁴ držav upravičenk s konkretnimi primeri projektov pomoči za trgovino.

EU še naprej krepi tehnično sodelovanje s preferencialnimi trgovinskimi partnericami za izboljšanje pogojev poslovanja

Komisija je na primer pospešila izvajanje svojega **ključnega projekta na področju intelektualne lastnine v jugovzhodni Aziji**, ki se je začel 1. aprila 2022, da bi vzpostavila sisteme za olajšanje visokokakovostnih in hitrih postopkov evidentiranja in učinkovitega uveljavljanja pravic intelektualne lastnine. Projekt zagotavlja podporo izvajanju določb o pravicah intelektualne lastnine s preferencialnimi trgovinskimi partnericami v regiji ASEAN, zlasti v **Singapurju in Vietnamu**, in jim pomaga pri njihovem pristopu k ustreznim mednarodnim sporazumom.

Komisija/GD za obdavčenje in carinsko unijo je tehnično pomoč zagotovila tudi **državam Južnoafriške razvojne skupnosti (SADC), podpisnicam sporazuma o gospodarskem partnerstvu**, da bi jim pomagala pospešiti izvajanje **pravil o poreklu** iz sporazuma o gospodarskem partnerstvu. Teme, obravnavane v letu 2022, so vključevale usposabljanje za krepitev zmogljivosti na področju diagonalne kumulacije med državami SADC, podpisnicami sporazuma o gospodarskem partnerstvu, za pospešitev izvajanja diagonalne kumulacije med državami SADC, podpisnicami sporazuma o gospodarskem partnerstvu, in izboljšanje regionalnega povezovanja v regiji SADC.

Poleg tega je EU v letu 2022 nadaljevala uvajanje **programa Partnerji EU-Južna Afrika za rast**, da bi povečala dvostransko trgovino v okviru sporazuma o gospodarskem partnerstvu z državami SADC, in sicer z odpravo tehničnih ovir v trgovini in s spodbujanjem svetovnih vrednostnih verig. V tem okviru je EU nadaljevala sodelovanje z južnoafriškim združenjem za bombaž, volno in moher, ki združuje združenja pridelovalcev, kupcev, dobaviteljev opreme in

⁴³ <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/c2814529-8fce-11ed-b508-01aa75ed71a1>

⁴⁴ [Gospodarsko povezovanje, trgovina in povezljivost \(europa.eu\).](#)

blagovna združenja v celotni trajnostni tekstilni vrednostni verigi, da bi preučila možnosti za izmenjavo znanja, tehnične izmenjave in trgovino.

Še en primer je tesno sodelovanje EU z vsemi njenimi partnericami na **panevro-mediterranskem območju** pri razvoju skupne platforme, namenjene uporabi elektronskih dokazil o poreklu, in elektronskih sredstev za upravno sodelovanje (*t. i. pobuda e-PoC*).

C. Trgovina in trajnostni razvoj v središču pozornosti

Komisija je 22. junija 2022 zaključila pregled svoje trgovinske politike in politike trajnostnega razvoja z objavo **sporočila**⁴⁵ z naslovom *Moč trgovinskih partnerstev: skupaj za zeleno in pravično gospodarsko rast*⁴⁶. Sporočilo zagotavlja nov zagon za izvajanje obstoječih trgovinskih sporazumov EU s poglavji o trgovini in trajnostnem razvoju, natančneje 11 trgovinskih sporazumov, ki zajemajo 18 partnerskih držav.

Komisija je okrepila svoje ukrepe za upoštevanje ugotovitev iz svojega pregleda trgovine in trajnostnega razvoja za leto 2022 v praksi

Komisija je v skladu z ugotovitvami iz pregleda trgovine in trajnostnega razvoja izpolnila svojo obljubo glede **boljšega vključevanja civilne družbe** v izvajanje in izvrševanje.

- **Izboljšani pritožbeni mehanizem** v zvezi z domnevnimi kršitvami na področju trgovine in trajnostnega razvoja, prijavljenih pri **enotni vstopni točki** Komisije, vključuje konkretne časovne okvire za odziv Komisije (glej v nadaljevanju).
- Komisija je v **tesnem sodelovanju z notranjimi svetovalnimi skupinami začela** tudi delo v zvezi z **opredelitvijo prednostnih nalog za posamezne države**. Cilj je zagotoviti učinkovitejše izvajanje zavez na področju trgovine in trajnostnega razvoja.

Komisija je sprejela tudi konkretne ukrepe za **vključevanje partnerskih držav**, ki so sprejele zaveze na področju trgovine in trajnostnega razvoja. V letu 2022 so bili odbori za trgovino in trajnostni razvoj v okviru trgovinskih sporazumov EU uporabljeni za:

- vključevanje partneric glede ključnih vsebinskih elementov pregleda trgovine in trajnostnega razvoja, zlasti glede izvajanja *standardov varnosti in zdravja pri delu*, da bi varno in zdravo delovno okolje postalo novo temeljno načelo pri delu in pravica delavcev, in začetek dialoga z nekaterimi partnericami o ustreznih konvencijah Mednarodne organizacije dela (MOD) (C155 in C187),

⁴⁵ <https://circabc.europa.eu/ui/group/8a31feb6-d901-421f-a607-ebbdd7d59ca0/library/8c5821b3-2b18-43a1-b791-2df56b673900/details>

⁴⁶ Za povzetek glavnih ugotovitev pregleda trgovine in trajnostnega razvoja glej tudi letno poročilo o izvajanju in izvrševanju za leto 2022: [Register dokumentov Komisije – COM\(2022\) 730 \(europa.eu\)](#).

- zavzemanje za *večjo preglednost v zvezi s postopkom*, zlasti sestavo notranjih svetovalnih skupin partnerskih držav, s podpiranjem stikov med notranjimi svetovalnimi skupinami in civilno družbo na splošno,
- izboljšanje razumevanja *nedavno sprejete ali predlagane zakonodaje EU o trajnostnosti* (npr. uredb EU o krčenju gozdov in ogljični prilagoditvi na mejah in tudi predloga uredbe o prisilnem delu) med partnericami in obravnavo njihovih pomislekov glede vpliva na trgovinske odnose z EU.

Prejeta je bila prva uradna pritožba v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem, njena predhodna ocena pa zaključena⁴⁷

Pritožba se nanaša na pravice delavcev v rudarskem sektorju v Peruju in Kolumbiji. Komisija je 13. januarja 2023 pritožnika, nizozemsko nevladno organizacijo CNV Internationaal, obvestila o rezultatih svoje predhodne ocene. Komisija je o tem obvestila tudi Peru in Kolumbijo, informacije o teh domnevnih razmerah pa objavila na svojem spletišču⁴⁸. V predhodni oceni so bile ugotovljene morebitne pomanjkljivosti pri izvrševanju delovnopravne zakonodaje v obeh državah. Komisija zdaj sodeluje z njima pri nadaljnjem ukrepanju v zvezi z ugotovljenimi morebitnimi pomanjkljivostmi.

Komisija je v celoti izkoristila trgovinski sporazum, zlasti določbe o dialogu in sodelovanju v zvezi z zadevami na področju trgovine in trajnostnega razvoja, in druge razpoložljive kanale. V zvezi s tem sodeluje tudi z MOD.

Komisija je junija 2022 objavila revidirane **smernice za delovanje enotne vstopne točke**. Slednje zagotavljajo večjo preglednost in predvidljivost za deležnike, ki poročajo o domnevnih kršitvah zavez na področju trgovine in trajnostnega razvoja, hkrati pa določajo tudi **časovne okvire**, v katerih Komisija obravnava pritožbe v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem: 10 delovnih dni za potrditev prejema pritožbe, 20 za prvo ukrepanje s pritožnikom in do 120 delovnih dni za dokončanje predhodne ocene (odvisno od zapletenosti zadeve).

Dober napredek je bil v obdobju poročanja dosežen pri izvajanju zavez na področju trgovine in trajnostnega razvoja glede dela

Na področju **dela** je bil zabeležen napredek v zvezi z **ratifikacijo in začetkom veljavnosti temeljnih konvencij MOD** v več partnerskih državah:

- **Japonska** je ratificirala Konvencijo MOD št. 105 o odpravi prisilnega dela. Konvencija je začela veljati julija 2023. Japonska je še vedno zavezana stalnemu napredku pri ratifikaciji še neratificirane Konvencije MOD št. 111 o diskriminaciji, vendar pa je treba določiti še več konkretnih korakov in časovni okvir;

⁴⁷ V letu 2022 je enotna vstopna točka prejela drugo uradno pritožbo zaradi domnevnih kršitev zavez na področju trgovine in trajnostnega razvoja, vendar pa je ni bilo mogoče obravnavati, saj pritožnik ni bil subjekt iz EU.

⁴⁸ <https://circabc.europa.eu/rest/download/c872c7cb-a0da-46dc-8b03-8144bf2f0436>

- v **Srednji Ameriki** je Panama ratificirala temeljne konvencije o delu v zvezi z delovnimi inšpekcijami in materinstvom ter Protokol iz leta 2014 h Konvenciji o prisilnem ali obveznem delu,
- v **Južni Koreji** so aprila 2022 začele veljati tri temeljne konvencije, in sicer Konvencija o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic (št. 87), Konvencija uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja (št. 98) ter Konvencija o prisilnem in obveznem delu (št. 29). Določen napredek je bil zabeležen tudi v zvezi z ratifikacijo Konvencije št. 105 o odpravi prisilnega dela: Južna Koreja je v letu 2022 objavila študijo, v kateri so bile opredeljene nacionalne določbe, ki jih je treba spremeniti z namenom njihove uskladitve s Konvencijo MOD. Komisija je septembra 2022 gostila srečanje deležnikov južnokorejske civilne družbe, trenutno pa izvaja ločeno študijo za potrditev južnokorejske študije. EU je na to vprašanje v zvezi z Južno Korejo še naprej opozarjala na vseh ravneh.

Ko je bil prvi korak (ratifikacija) zaključen, se je poudarek izvajanja preusmeril z ratifikacije na **izvajanje in uporabo temeljnih konvencij MOD** v trgovinskih partnericah, Komisija pa je to še naprej pozorno spremljala.

V tem okviru so bili v letu 2022 opaženi nekateri pomirjujoči trendi in dogodki, saj se v številnih partnerskih državah **nacionalni delovnopravni okviri** pregledujejo in izboljšujejo, ker so izvedle svoje zaveze na področju trgovine in trajnostnega razvoja.

- V **Vietnamu** se na primer izvaja širša reforma zakonika o delovnih razmerjih (vključno s pripravo odloka, ki bo omogočil ustanovitev **neodvisnih sindikatov**). Ko bo zaključena, bo verjetno pozitivno vplivala tudi na **vietnamsko notranjo svetovalno skupino**, ki bi jo bilo treba razširiti, da bi vključevala neodvisne organizacije delavcev.
- Sodelovanje EU z **Japonsko** pri zakonodaji o skrbnem pregledu, ki se je nadaljevalo na srečanjih odborov za trgovino in trajnostni razvoj in vmesnih tehničnih zasedanjih, je pomagalo oblikovati japonske **smernice o skrbnem pregledu človekovih pravic**, objavljene septembra 2022. Smernice obravnavajo enake delovnopravne standarde kot poglavje o trgovini in trajnostnem razvoju iz sporazuma o gospodarskem partnerstvu, njihov namen pa je med drugim povečati stopnjo odgovorne in z mednarodnimi standardi skladne nabave japonskih podjetij.
- **Singapur** je navedel, da izvaja ukrepe za sprejetje zakonodaje o **prepovedi diskriminacije na delovnem mestu** (ki je bila doslej obravnavana le v prostovoljnih okvirih).
- **Gruzija** je ustanovila celovito službo za inšpekcijo dela z razširjenimi pooblastili.
- **Kolumbija in Peru** sta po razpravah v odborih za trgovino in trajnostni razvoj ter z deležniki na terenu ugotovila, da v njunih delovnopravnih okvirih obstajajo vrzeli, in se odločila, da bosta začela revizijo svojih zadevnih zakonikov o delovnih razmerjih.

Določbe o trgovini in trajnostnem razvoju v preferencialnih trgovinskih sporazumih o okolju in delu so bile povod za bolj ciljno usmerjeno sodelovanje med pogodbenicami

V zvezi z **varstvom okolja** je bil v obdobju poročanja opažen postopen napredek pri **izvajanju večstranskih okoljskih sporazumov** in ekološkem prehodu s pristopi krožnega gospodarstva. Na primer, **Vietnam** sodeluje v dialogu EU o krožnem gospodarstvu, v katerem imata poglavje o trgovini in trajnostnem razvoju ter celoten trgovinski sporazum EU-Vietnam ključno vlogo.

Komisija si še vedno močno prizadeva za **sodelovanje** za izvajanje okoljskih določb v svojih trgovinskih sporazumih, vključno z razvitimi trgovinskimi partnericami v jugovzhodni Aziji. To je vključevalo krepitev sodelovanja Komisije s **Singapurjem** na področju tehnologij za podporo zelenemu in digitalnemu prehodu (podprto s skupno delavnico notranjih svetovalnih skupin o digitalnem gospodarstvu in njegovih povezavah s trajnostnostjo z dne 24. marca).

EU je v letu 2022 financirala tehnično sodelovanje, ki podpira cilje trajnostnosti

- Projekti sodelovanja v **Srednji Ameriki** podpirajo reformne procese in krepitev zmogljivosti za pomoč partnericam pri izvajanju njihovih zavez glede dela. Tak primer je program MOD za Gvatemalo, ki ga financira EU, za izvajanje kažipota MOD za sindikalno svobodo in kolektivno dogovarjanje.
- V **Vietnamu** pomaga program EU-Vietnam za spodbujanje dostojnega dela s šestletnim proračunom v višini 13,5 milijona EUR obravnavati industrijske odnose, sindikalno svobodo in kolektivno dogovarjanje ter tudi ustanavljanje in delovanje neodvisnih sindikatov in delovnih inšpekcij.

Notranje svetovalne skupine so ponovno znatno prispevale k doseganju napredka v zvezi s cilji na področju trgovine in trajnostnega razvoja v okviru 11 trgovinskih sporazumov EU, ki zajemajo 18 držav

Prispevki notranjih svetovalnih skupin, ki **spremljajo razmere** na terenu v partnerskih državah, krepijo položaj Komisije pri ukrepanju v zvezi z zavezami na področju trgovine in trajnostnega razvoja:

- v **Ekvadorju** so bile na primer v skupnih prispevkih predstavnikov civilne družbe v letu 2021 izpostavljene **težave pri registraciji** ene od organizacij delavcev v **sektorju banan kot sindikata**; to je sprožilo ukrepe za izvrševanje. Komisija je to vprašanje načela in izrazila zaskrbljenost zaradi kršitev temeljnih zavez na področju dela in opozorila na priporočila, ki jih je izdala MOD. Komisija še naprej sodeluje s sindikati v Ekvadorju, zlasti v sektorju banan, in izraža podporo njihovi zadevi v razpravah z ekvadorsko vlado;
- **notranja svetovalna skupina EU-Južna Koreja** je v letu 2021 Komisijo opozorila na zadevo domnevne **diskriminacije dostavljalcev v Južni Koreji**, ki se nanaša na priznavanje njihove pravice do kolektivnega dogovarjanja. Komisija v zvezi s tem vprašanjem še vedno ukrepa v stiku z Južno Korejo v okviru izvajanja poročila odbora strokovnjakov;

- nedavno je **notranja svetovalna skupina EU-Združeno kraljestvo** opozorila Komisijo na številna vprašanja, povezana s skladnostjo, ki so bila izpostavljena v razpravah z Združenim kraljestvom v ustreznih institucionalnih organih. Ta so vključevala zmanjšanje števila **delovnih inšpekcij** v Združenem kraljestvu, povezano z zavezo Združenega kraljestva, da bo ohranjalo učinkovit sistem nacionalnega izvrševanja. Ta vidik je bil izpostavljen v specializiranem trgovinskem odboru za enake konkurenčne pogoje na podlagi pomislekov notranje svetovalne skupine EU.

Notranje svetovalne skupine so poleg tega še naprej zagotavljale prispevek v zvezi s temami v skupnem interesu pogodbenic trgovinskih sporazumov EU, in sicer z **raziskavami tem na področju trgovine in trajnostnega razvoja**. Te so vključevale **študije**, ki so jih naročile notranje svetovalne skupine EU in partnerskih držav ter ki podpirajo sodelovanje in vzajemno razumevanje vprašanj trajnostnosti med pogodbenicami. Primeri vključujejo študijo z naslovom „Pravična trgovina med EU in Andsko regijo“ in teoretično študijo z naslovom „Platformno delo in institucionalno varstvo s posebnim poudarkom na Južni Koreji in EU“, ki je bila objavljena sredi marca 2022.

Poleg tega so notranje svetovalne skupine EU v letu 2022 še naprej **dejavno sodelovale s civilno družbo v partnerskih državah**. Sodelovanje notranjih svetovalnih skupin EU s civilno družbo na terenu (tudi prek forumov civilne družbe ali drugih podobnih okolij, vzpostavljenih v okviru trgovinskih sporazumov EU) je prav tako pomagalo pri obravnavanju vprašanj trgovine in trajnostnosti, tudi v primerih, v katerih so še vedno obstajale pomanjkljivosti na področju praktičnega ustanavljanja notranjih svetovalnih skupin tretjih držav. Na primer:

- v **Vietnamu** je sodelovanje notranje svetovalne skupine EU-Vietnam in delegacije EU na terenu pripomoglo k začetku procesa, rezultat katerega sta bila ustanovitev vietnamske notranje svetovalne skupine jeseni 2021 in povečanje števila njenih članov s tri na sedem v letu 2022;
- na **Japonskem** so bila zaradi sodelovanja notranje svetovalne skupine EU z nekaterimi japonskimi udeleženci skupnega dialoga s civilno družbo opredeljene številne ključne teme o sodelovanju, zlasti odgovorno ravnanje podjetij, skrbni pregled in ratifikacija konvencij MOD. To je ustvarilo pozitivno dinamiko;
- uspeh proaktivnega sodelovanja **notranje svetovalne skupine EU-Andska skupnost** so bile vzajemno podprte posamezne izjave kolumbijske notranje svetovalne skupine, ekvadorske notranje svetovalne skupine in perujske notranje svetovalne skupine v senci na forumu civilne družbe 28. oktobra 2022.

Komisija je leta 2022 zagotovila stalno **finančno podporo za delovanje notranjih svetovalnih skupin: 3 milijone** EUR vreden **projekt** za podporo civilni družbi v okviru trgovinskih sporazumov, ki ga je Komisija naročila leta 2018, je bil podaljšan do konca leta 2024, trenutno pa je v postopku podaljšanja do konca leta 2026.

D. Ocena učinka trgovinskih sporazumov v podporo izvajanju⁴⁹

Komisija je v obdobju poročanja še naprej upoštevala ugotovitve študije v podporo naknadni oceni **trgovinskega sporazuma EU-Andska skupnost**⁵⁰.

Septembra 2022 je bilo objavljeno končno poročilo o študiji v podporo naknadni oceni **trgovinskega sporazuma EU-Srednja Amerika**, Komisija pa je svoje glavno poročilo (delovni dokument služb Komisije) izdala junija 2023. Komisija zdaj ocenjuje poročilo in pripravlja svoj delovni dokument služb Komisije za zaključek naknadne ocene.

Obe oceni sta razjasnili stanje glede izvajanja sporazumov in njihovega vpliva na EU in partnerske države, ob upoštevanju gospodarskih, socialnih in okoljskih vidikov. Potrjujeta pristop Komisije k izvajanju z latinskoameriškimi in srednjeameriškimi partnericami ter zagotavljata nadaljnji prispevek k dodatni izpopolnitvi njene strategije izvajanja in izvrševanja.

Vzporedno se nadaljuje priprava naknadne ocene poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij z **Gruzijo in Moldavijo**, delovni dokument služb Komisije pa je trenutno v pripravi.

Nazadnje, začela se je priprava naknadne ocene **sporazuma o gospodarskem partnerstvu EU-SADC**.

III. Zagotavljanje pomoči malim in srednjim podjetjem pri poslovanju v svetovni trgovini

Prednosti trgovinskih sporazumov EU so še posebno pomembne za MSP (ki predstavljajo 93 % izvoznikov EU), ko iščejo nove poslovne priložnosti v tujini. Tudi če s trgi tretjih držav ne trgujejo neposredno, pa zaveze, dosežene s pogajanjem, koristijo tudi MSP zaradi njihove vloge v svetovni dobavni verigi, tj. kadar so v vlogi dobaviteljev večjih podjetij. Komisija si je v letu 2022 še naprej prizadevala za zagotavljanje pomoči MSP pri spoznavanju in uporabi trgovinskih sporazumov EU.

A. Nadgradnja in spodbujanje platforme Access2Markets

Platforma Access2Markets, ki je začela delovati oktobra 2020, vključuje celovite praktične informacije, ki jih podjetja potrebujejo pri poslovanju v tujini, vključno s tarifami, davki in postopki za 135 izvoznih trgov in vse trge virov. Platformo uporablja več kot 5 milijonov

⁴⁹ https://policy.trade.ec.europa.eu/analysis-and-assessment/ex-post-evaluations_en

⁵⁰ Za podrobnejše ugotovitve študije glej tudi pregled stanja v zvezi s trgovinskim sporazumom EU-Andska skupnost za posamezne države; glej tudi delovni dokument služb Komisije **SWD(2023) 740**; <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/e0e79f42-9797-4d5d-a5c3-f00eb26b8676/details>.

uporabnikov⁵¹, Komisija pa je na platformi zagotovila usposabljanje več kot 9 000 MSP. Komisija/GD za obdavčenje in carinsko unijo je poleg organizacije četrletnih virtualnih seminarjev usposabljanja s tolmačenjem iz angleščine v jezike EU podprla 30 dogodkov usposabljanja, ki so jih organizirale države članice in industrija. Ti vključujejo vrh EU-Afrika v letu 2022, usposabljanje Access2Markets, organizirano v sodelovanju s francoskim predsedstvom Sveta, usposabljanje s Centrom EU in Japonske za industrijsko sodelovanje, Kanadsko gospodarsko zbornico v EU ter usposabljanje na letni konferenci evropske podjetniške mreže v letu 2022.

Platforma Access2Markets in njena **glavna orodja** so bila v letu 2022 ponovno **nadgrajena**.

- **Orodje za samoocenjevanje pravil o poreklu (ROSA)** se uporabi približno 470-krat na dan. Vsebina, ki jo zajema, je bila v letu 2022 dodatno razširjena: ROSA zdaj vključuje 31 trgovinski sporazumov EU, ki zajemajo skupaj 119 partnerskih držav (vključno s 65 državami v razvoju, ki jim shema splošnih tarifnih preferencialov pomaga pri njihovem izvozu v EU). Poleg tega so od junija 2023 Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (CETA), Sporazum o trgovini in sodelovanju med EU in Združenim kraljestvom, Sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko ter shema splošnih tarifnih preferencialov na voljo v *vseh* jezikih EU. Nova različica orodja za samoocenjevanje pravil o poreklu je bila uvedena za večino prostotrgovinskih sporazumov EU. Orodje ROSA je bilo povsem prenovljeno z novim vmesnikom⁵² (ROSA 2) in s poenostavljenimi vprašanji, ki so skrajšala čas, ki ga podjetja potrebujejo za dokončanje svojega samoocenjevanja, in dodatno poenostavila postopek za uporabnike.
- **Orodje Acces2Procurement (A2P)**, uvedeno septembra 2021, pomaga podjetjem ugotoviti, ali je konkretno javno naročilo zajeto v mednarodnih zavezah, ki sta jih **Kanada in Japonska** sprejeli v svojih dvostranskih trgovinskih sporazumih z EU. Od uvedbe orodja so uporabniki opravili 5 395 ocen, v letu 2022 pa približno 270 ocen na mesec. Vključitev **Združenih držav Amerike** v orodje Access2Procurement je bila dokončana in uradno uvedena 4. julija 2023. Naslednje je za vključitev na vrsti Združeno kraljestvo.
- **Orodje trgovinskega pomočnika, namenjeno storitvam in naložbam („Moj trgovinski pomočnik za storitve in naložbe“)** je bilo na platformi dodano v letu 2022, do zdaj pa zajema dve državi, Kanado in Združeno kraljestvo, ter tri sektorje, tj. sektorje pravnih in računovodskih storitev ter storitev pomorskega prometa. Od njegove uvedbe je bilo orodje uporabljeno 9 000-krat. Postopoma se dodajajo informacije za več kot 90 storitvenih sektorjev na štirih izvoznih trgih – Kanada, Japonska, Švica in Združeno kraljestvo.

⁵¹ Skupno število iskanj v orodju trgovinskega pomočnika je samo v letu 2022 znašalo 11 336 170. 55,6 % iskanj je bilo povezanih z izvozom, 37,5 % z uvozom in 6,8 % s trgov EU.

⁵² <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/rosa-2-launches-beta-version>

- Na platformo Access2Markets se postopoma vključujejo **statistični podatki o storitvah**: ti temeljijo na Eurostatovih naborih podatkov „Bop-Its6“ in zajemajo naslednje sektorje: proizvodne storitve, storitve vzdrževanja in popravil, prevozne, potovalne, gradbene, zavarovalniške in pokojninske storitve, finančne, telekomunikacijske, računalniške in informacijske storitve, druge poslovne storitve ter osebne, kulturne in rekreacijske storitve.

B. Izpolnjevanje posebnih potreb MSP: poglavja o MSP v trgovinskih sporazumih ter centri na Japonskem in Kitajskem

Številni sklenjeni **trgovinski sporazumi EU** vključujejo **posebne določbe o MSP**⁵³ za pomoč MSP pri dostopu do ključnih informacij, potrebnih za medsebojni dostop do trgov. Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (CETA) vsebuje *priporočilo* za MSP⁵⁴, Sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko ter Sporazum o trgovini in sodelovanju med EU in Združenim kraljestvom pa *poglavja o MSP*. Kontaktne točke na obeh straneh zagotavljajo, da se med izvajanjem sporazuma upoštevajo interesi MSP in da imajo slednja dostop do najnovejših informacij. V tem okviru so kontaktne točke za MSP, ustanovljene na podlagi sporazuma CETA, marca 2023 organizirale namenski spletni seminar za izmenjavo izkušenj in informacij o pobudah in programih politike druga druge, ki MSP pomagajo pri internacionalizaciji. Med veljavnostjo sporazuma CETA se je število MSP, ki izvažajo v Kanado, povečalo za 43 %. Kontaktne točke za MPS, ustanovljene na podlagi Sporazuma o gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko, so se sestale junija 2022, da bi predstavile dejavnosti, ki sta jih obe strani opravili za izvajanje poglavja o MSP, svoje zadnje **skupno poročilo o dejavnostih**⁵⁵ pa so objavile marca 2023.

Komisija je v letu 2022 še naprej pomagala MSP z namenskimi centri za MSP na Japonskem in Kitajskem, ki MSP pomagajo pri poslovanju na teh trgih.

*Center EU in Japonske za industrijsko sodelovanje*⁵⁶ je s pomočjo svoje namenske službe za pomoč uporabnikom v zvezi s sporazumom o gospodarskem partnerstvu⁵⁷ izvedel dejavnosti, ki vključujejo:

- usposabljanje za 77 vodij iz EU („Pripravite se na Japonsko“, „Vrhunska proizvodnja“),

⁵³ S Kanado je bilo dogovorjeno priporočilo za MSP, Sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU in Japonsko ter Sporazum o trgovini in sodelovanju z Združenim kraljestvom pa vključujeta poglavja o MSP, prav tako jih vključujejo tudi sporazumi, sklenjeni z Novo Zelandijo, Mercosurjem, Čilom in Mehiko. Poglavje o MSP je tudi del tekočih pogajanj z Indijo in Indonezijo.

⁵⁴ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/country-assets/tradoc_157417.pdf

⁵⁵ [relations-negotiations-and-agreements](https://www.eu-japan.eu/relations-negotiations-and-agreements) - Knjižnica (europa.eu)

⁵⁶ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵⁷ <https://www.eu-japan.eu/epa-helpdesk>

- 41 spletnih seminarjev ali poddaj o poslovanju na Japonskem z več kot 1 200 udeleženci,
- 20 poročil o tržnih informacijah, brezplačno dostopnih evropskim podjetjem,
- 28 medpodjetniških dogodkov, ki so omogočili več kot 830 srečanj med evropskimi in japonskimi podjetji⁵⁸, rezultat katerih je bilo 15 sklenjenih sporazumov o partnerstvu.

*Center EU za MSP na Kitajskem*⁵⁹ svetuje poslovnim deležnikom o razvoju tržne prisotnosti na kitajskem trgu in podpira izmenjavo dobrih praks. V letu 2022 so njegove dejavnosti vključevale:

- 37 usposabljanj/spletnih seminarjev na Kitajskem in v EU za več kot 3 000 MSP iz EU,
- 22 dejavnosti zagovorništva, vključno s političnimi srečanji in lobističnimi stiki s kitajskimi in evropskimi vladnimi uradniki, možganskimi trusti in poslovnimi združenji,
- 10 smernic na področju izvoza, sektorsko poročilo in poslovne članke,
- posebno tehnično pomoč MSP iz EU v več kot 300 primerih.

C. Sodelovanje z evropsko podjetniško mrežo (EEN) za pomoč MSP

Komisija/GD za trgovino še naprej pogloblja svoje sodelovanje z evropsko podjetniško mrežo⁶⁰ (v nadaljnjem besedilu: mreža), kot je bila preoblikovana v okviru programa EU za enotni trg. Partnerji mreže imajo posebno pooblastilo za promocijo trgovinskih sporazumov EU. V specifikacijah zadnjega razpisa za zbiranje predlogov v zvezi z mrežo je navedeno, da morajo partnerji mreže „pomagati MSP, da čim bolj izkoristijo veljavne prostotrgovinske sporazume EU (trgovinske sporazume) s tretjimi državami“. Razpoložljivi proračun razpisa znaša izjemnih 164,5 milijona EUR za obdobje od 1. januarja 2022 do 30. junija 2025. Od svetovalcev mreže se tudi pričakuje, da bodo po zagotovitvi storitev trgovinskega svetovanja poročali o učinku, ustvarjenem za evropska podjetja (tj. dosežki na področju svetovanja).

Strukture evropske podjetniške mreže se vse bolj usmerjajo v promocijo trgovinskih sporazumov EU

V letu 2022 je mreža ustanovila posebno strokovno skupino (t. i. tematsko skupino za internacionalizacijo), ki se ukvarja s temami, povezanimi z internacionalizacijo MSP, njenemu delu pa sledi 290 svetovalcev mreže. Namenska kontaktna oseba je bila zadolžena za

⁵⁸ Center v svoji vlogi kontaktne točke evropske podjetniške mreže za Japonsko olajšuje povezovanje evropskih in japonskih MSP.

⁵⁹ <https://www.eusmccentre.org.cn/>

⁶⁰ Informacije o evropski podjetniški mreži so na voljo tukaj: <https://een.ec.europa.eu/>. Mreža, ki se sofinancira iz programa COSME EU, je dejavna v več kot 60 državah in združuje 3 000 strokovnjakov iz 600 organizacij članic. Njen cilj je malim in srednjim podjetjem pomagati pri njihovih mednarodnih dejavnostih.

krepitev zmogljivosti svetovalcev mreže za zagotavljanje pomoči njihovim poslovnim strankam pri izkoriščanju priložnosti trgovinskih sporazumov EU.

Z novimi razpisi za zbiranje predlogov in prijavo interesa, objavljenimi v letu 2022, se mreža širi onkraj meja EU z dodajanjem *vozlišč mreže* v trgovinskih partnericah EU, s katerimi ima EU sklenjene dvostranske trgovinske sporazume ali vzpostavljene carinske unije (npr. Turčija, Singapur, Južna Koreja).

Številne dejavnosti mreže so ciljno usmerjene v dostop MSP do prednosti, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi

Mreža s svojim dosegom 500 vodilnih organizacij za podporo podjetjem v Evropi še naprej povečuje prizadevanja GD za trgovino za usposabljanje o trgovinskih sporazumih EU in platformi Access2Markets. V letu 2022 je ponovno izvedla številne dodatne promocijske dejavnosti, ki MSP pomagajo pri seznanjanju s tujimi trgi, poslovanju in konkuriranju na njih. Te dejavnosti vključujejo:

- *delavnico o trgovinskih sporazumih EU* in platformi Access2Markets na letni konferenci evropske podjetniške mreže oktobra 2022 v Pragi, ki se je je udeležilo 40 svetovalcev mreže na kraju samem, približno 60 pa prek spleta;
- *usposabljanje izvajalcev usposabljanja* novembra 2022 z zunanjimi svetovalci s pomočjo praktičnih študij primerov. Udeleženci so bili naprošeni, naj v šestih mesecih izvedejo enako usposabljanje in razširijo vsebino v svojih nacionalnih mrežah;
- *stalno omizje o trgovinskem sporazumu*, ki se je začelo izvajati v začetku leta 2023 in se organizira vsaka dva meseca; na tem srečanju strokovnjaki za zunanjo trgovino svetujejo svetovalcem mreže, kako reševati konkretne težave, s katerimi se njihove stranke srečujejo pri uvažanju in/ali izvažanju zunaj EU.

D. Sodelovanje z organizacijami za spodbujanje trgovine

Komisija še naprej sodeluje z organizacijami držav članic za spodbujanje trgovine, da bi jih seznanila z najnovejšimi informacijami o trgovinskih sporazumih EU in platformi Access2Markets. Komisija je v letu 2022 nadaljevala tudi izmenjavo z neprofitnim združenjem Trade Promotion Europe (TPE)⁶¹, ki združuje 27 organizacij za spodbujanje trgovine iz 17 držav članic. TPE ima s svojo široko mrežo več kot 170 uradov v EU in več kot 400 zunaj EU pomembno multiplikacijsko vlogo. Komisija podpira prizadevanja TPE za

⁶¹ <https://tradepromotioneurope.eu/>

ozaveščanje njegovih članov o preferencialnih trgovinskih sporazumih EU in njihovih prednostih. Podpora je vključevala organizacijo vrste specializiranih usposabljanj, kot je strokovni program upravljanja izvoza, ki se je začel izvajati marca 2023⁶².

E. Dejavnosti za podporo MSP na večstranski ravni (STO)

EU je v letu 2022 še naprej podpirala izvajanje **svežnja za mikro, mala in srednja podjetja** iz leta 2020⁶³, o stanju izvajanja svežnja s strani EU pa poročala sekretariatu STO. V tem okviru EU redno pošilja podatke o tarifah in netarifne podatke za njihov vnos v dve informacijski platformi v okviru svežnja (platformi Global Trade Helpdesk in WTO Integrated Database). EU je na pobudo sekretariata STO za izmenjavo informacij večkrat zagotovila tudi povratne informacije in podporo, vključno s tem, kako izboljšati določbe o mikro, malih in srednjih podjetjih v podatkovni zbirki regionalnih trgovinskih sporazumov⁶⁴.

IV. Odpravljanje ovir in iskanje rešitev

IV.1 Stanje na področju trgovinskih ovir in njihova odprava

V letu 2022 je bilo okolje svetovne trgovine še vedno zapleteno. Neizzvana in neupravičena vojaška agresija Rusije proti Ukrajini je po skupnem pritisku držav zaveznic in drugih, da bi omejile zmogljivost Rusije za izvajanje agresije, bistveno vplivala na mednarodno trgovino, medtem ko so druge države sprejele ukrepe za zaščito svojih domačih trgov. Tudi protekcionistične politike in prakse, ki so bile v največjem razmahu med pandemijo COVID-19, so se v nekaterih regijah ohranile, to pa je povzročilo izzive za podjetja, ki delujejo na navedenih trgih. Zato je pomembno nadaljevati prizadevanja za odkrivanje, obravnavo in odpravljanje trgovinskih ovir.

A. Stanje evidentiranih trgovinskih in naložbenih ovir na dan 31. decembra 2022

Kot je razvidno iz spodnje preglednice, je bilo konec leta 2022 v podatkovno zbirko Komisije Access2Markets vključenih skupno **448** aktivnih trgovinskih in naložbenih ovir v 64 tretjih državah.

Vrsta ukrepa	Število ovir
Sanitarni in fitosanitarni ukrepi	99
Tehnične ovire v trgovini	79
Tarife in ekvivalenti ter količinske omejitve	79

⁶² <https://tradepromotioneurope.eu/trade-promotion-europes-export-management-masterclass-kicks-off/>

⁶³ https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/msmes_11dec20_e.htm

⁶⁴ https://www.wto.org/english/tratop_e/msmesandtra_e/msmesandtra_e.htm

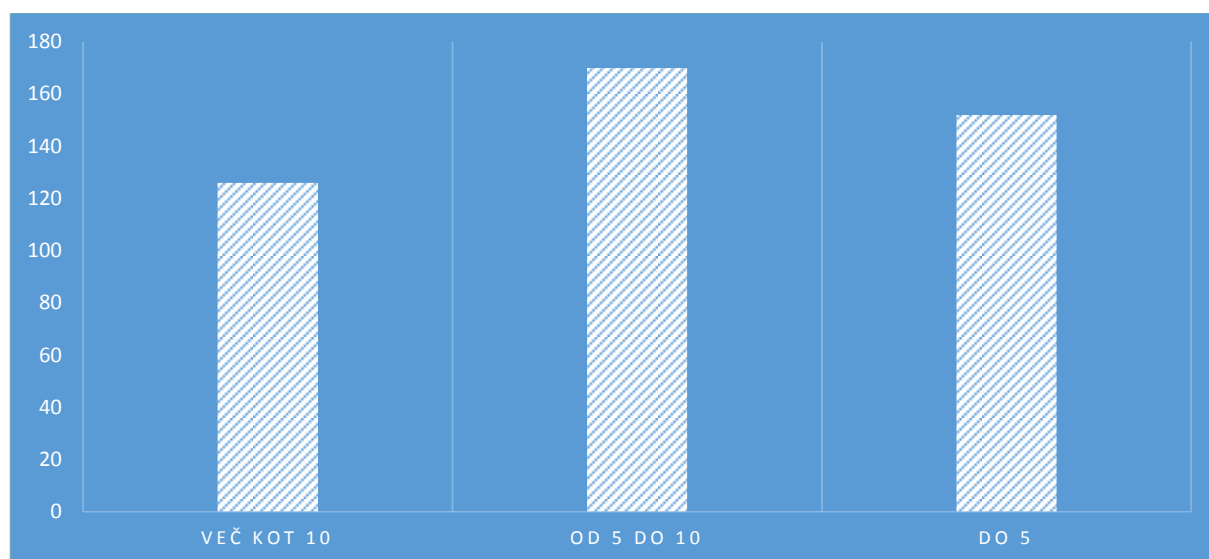
Upravni postopki	37
Drugi ukrepi*	37
Storitve in naložbe	36
Pravice intelektualne lastnine	36
Javno naročanje	29
Izvozni davki in omejitve	16
Skupaj	448

* Drugi ukrepi vključujejo ovire, povezane z instrumenti trgovinske zaščite (TDI) in subvencijami, ter ukrepe, ki vplivajo na konkurenco.

Število trgovinskih in naložbenih ovir, s katerimi se podjetja iz EU srečujejo pri izvozu zunaj Unije, je tako v primerjavi z letom 2021, ko je bilo evidentiranih 455 ovir, ostalo stabilno.

V zvezi z **datumom vpisa** trgovinskih ovir v **evidenco**, evidentiranih do konca leta 2022, jih je bilo 34 % evidentiranih v zadnjih petih letih (kot je razvidno iz slike 5 spodaj), 38 % jih je starih od šest do deset let, 27 % vseh ovir pa je na seznamu že več kot desetletje.

Slika 5: Število ovir glede na datum vpisa v evidenco

Ovire s Kitajsko, Rusijo, Indijo in Združenimi državami Amerike (tj. največjimi partnericami brez preferencialnih trgovinskih sporazumov) so v povprečju „stare“ 10 let: 103 ovire od 117 ovir v zvezi s temi državami so bile evidentirane pred letom 2019. Nasprotno znaša povprečna starost ovir, evidentiranih v drugih državah, približno 8,7 leta.

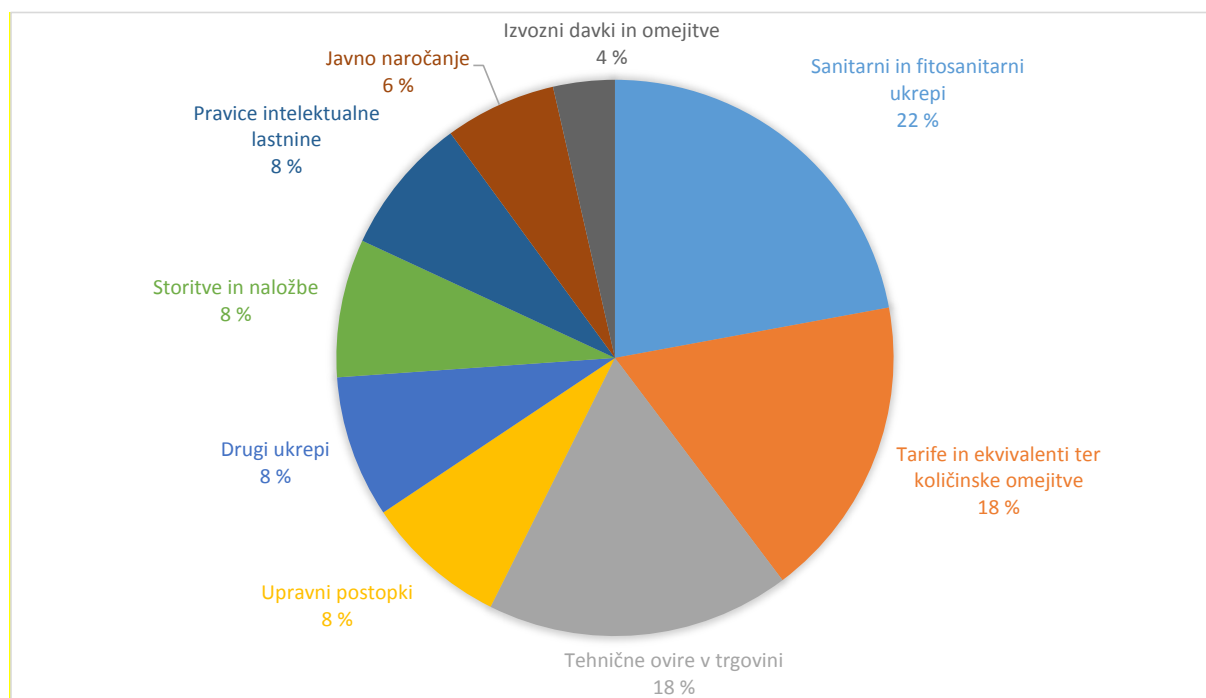
V nekaterih od teh primerov so podjetja našla druge načine, kako se izogniti oviram, ali pa so se preprosto odločila, da se bodo osredotočila na druge trge. Hkrati so informacije na platformi Access2Markets o obstoju teh ovir še vedno dragocene za podjetja, kadar poslujejo

v zadevnih državah. Komisija v sodelovanju z zadevnimi državami članicami in deležniki postopoma preučuje stanje starejših ovir po državi in sektorju. Oddelek C spodaj vključuje nekaj nedavnih primerov, kako je Komisiji skupaj z državami članicami in podjetji uspelo odpraviti ovire, ki so več kot desetletje vplivale na izvoz EU.

V zvezi z **vrsto ovir**, ki so prevladovala v letu 2022, je iz slike 6 spodaj razvidno, da so *sanitarni in fitosanitarni ukrepi* ostali kategorija z največjim številom trgovinskih ovir (99), kar je skoraj četrtina vseh zabeleženih ovir. Tem so sledili ukrepi v zvezi s tehničnimi ovirami v trgovini (79 ovir) ter tarifni ukrepi in količinske omejitve (79 ovir). Te tri kategorije trgovinskih ovir so skupaj predstavljale skoraj 60 % vseh aktivnih ovir, kar odraža trend, opažen med letoma 2020 in 2021.

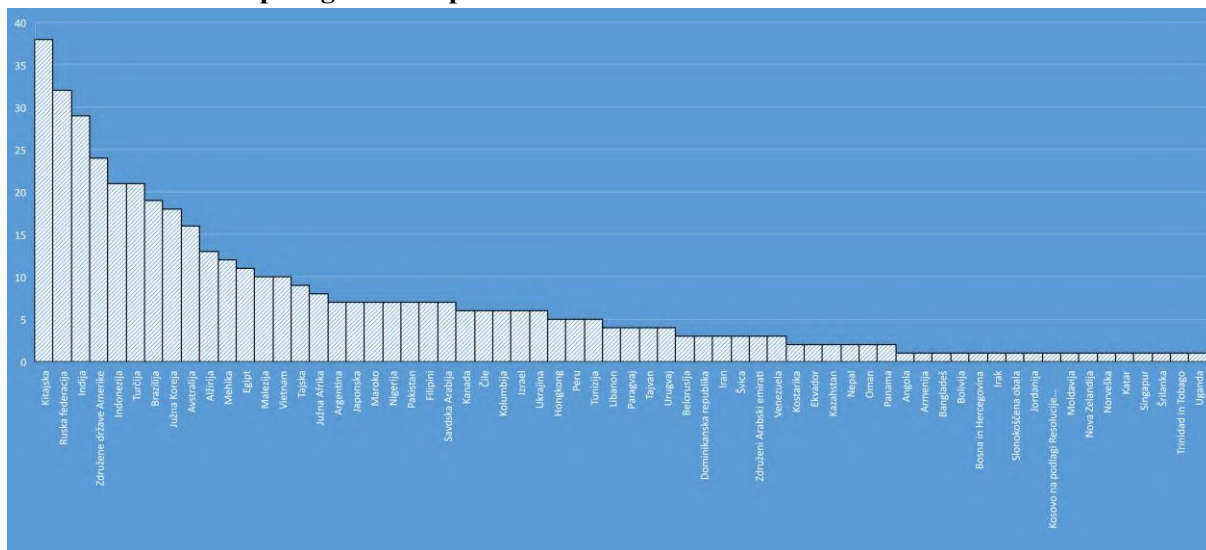
36 evidentiranih ovir je na področju *storitev*, nanašajo pa se na 20 različnih tretjih držav. Največji storitveni sektor, na katerega vplivajo ovire, je prometni sektor z desetimi evidentiranimi ovirami, sledijo mu pa sektor finančnih storitev, energetski sektor, sektor poštnih storitev, poslovni sektor, gradbeni sektor, sektor rekreacije, distribucije in drugih storitev.

Slika 6: Vrste ovir v letu 2022

Na sliki 7 spodaj so prikazane trgovinske partnerice, pri katerih je bila v letu 2022 evidentirana večina ovir: **Kitajska** je ostala država z največjim številom evidentiranih ovir, in sicer 38, sledijo ji **Rusija** (32), **Indija** (29), **Združene države Amerike** (24) in **Indonezija** (21).

Slika 7: Število ovir po trgovinskih partnericah v letu 2022

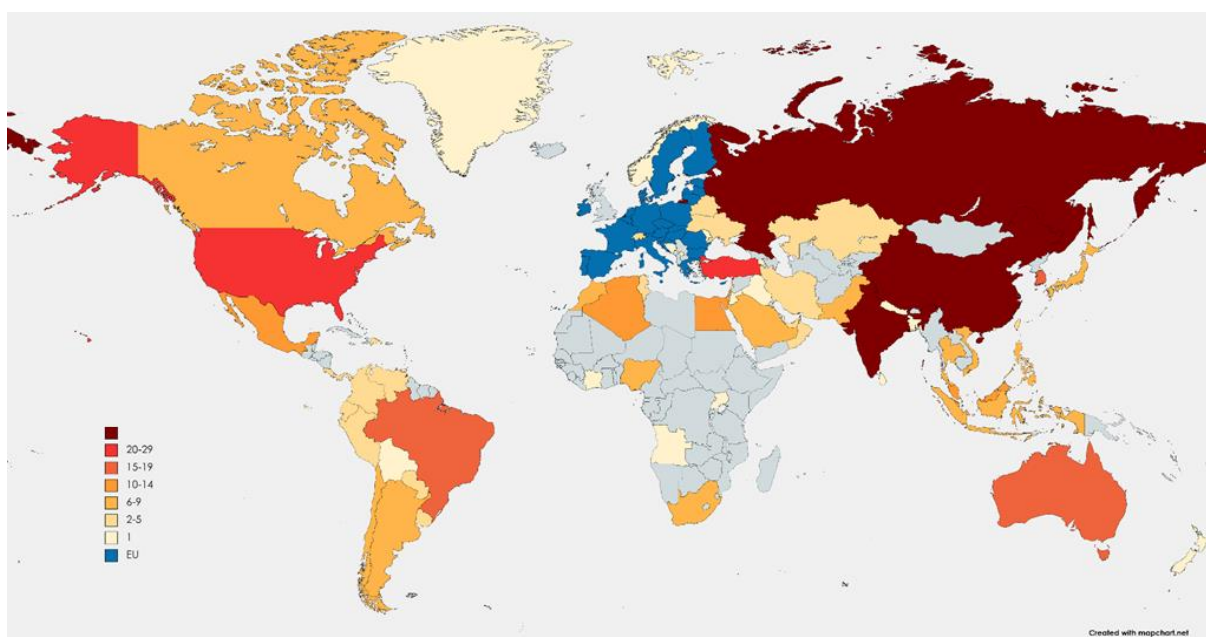

To je podobno stanju leta 2021, razen Indije, ki je zamenjala mesto z Združenimi državami Amerike.

S Kitajsko je bila odpravljena ena trgovinska ovira.

Zemljevid na sliki 8 spodaj prikazuje geografsko porazdelitev ovir konec leta 2022. Razen prej navedenih držav so bile druge države z desetimi ovirami ali več v letu 2022 Brazilija (19), Južna Koreja (18), Avstralija (16), Alžirija (13), Mehika (12), Egipt (11), Malezija (10) in Vietnam (10). To je podobno stanju leta 2021, razen Avstralije in Alžirije, ki imata vsaka po eno oviro več.

Slika 8: Geografska porazdelitev ovir po trgovinskih partnericah (konec leta 2022)

B. Gibanje trgovinskih in naložbenih ovir v letu 2022

Vrste ovir, ki so prevladovala med novimi ovirami, so bile ovire v zvezi s **sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi** ter ovire, povezane s **tarifami in ekvivalenti ter količinskimi omejitvami** (tri nove evidentirane ovire za vsako vrsto), sledijo pa **tehnične ovire v trgovini** in **ukrepi pravic intelektualne lastnine**. Število novih ovir v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi je v letu 2022 ostalo na razmeroma nizki ravni (3), podobno kot v letu 2021⁶⁵ (2), medtem ko je bilo v letu 2020 zabeleženih 13 novih ovir v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi.

Kar zadeva **število novih ovir**, je bilo v letu 2022 evidentiranih deset ovir, kar je šest manj kot v letu 2021. Tako se je trend zmanjševanja nadaljeval, čeprav manj izrazito kot med letoma 2020 in 2021 (z 41 na 16). To zmanjševanje se je začelo leta 2021, deloma zaradi posledic pandemije COVID-19. Zmanjšanje števila evidentiranih novih ovir je lahko povezano tudi z okrepljenim nadzorom nad ovirami od začetka delovanja enotne vstopne točke leta 2020, *preden* so evidentirane (glej oddelek IV.2 spodaj).

⁶⁵ Razlog za zmanjšanje v letu 2021 je bil delno posledica dejstva, da ni bilo izbruhov večjih bolezni, kot je afriška prašičja kuga, in da so se na splošno podjetja spoprijemala s posledicami pandemije COVID-19.

V preglednici spodaj je prikazano stanje leta 2022 v primerjavi s stanjem leta 2021.

Vrsta ukrepa	Nove ovire ⁶⁶ 2022		Nove ovire v letu 2021
Sanitarni in fitosanitarni ukrepi	3		2
Tehnične ovire v trgovini	2		6
Tarife in ekvivalenti ter količinske omejitve	3		2
Upravni postopki	0		1
Storitve in naložbe	0		1
Drugi ukrepi ⁶⁷	0		2
Pravice intelektualne lastnine	2		0
Javno naročanje	0		2
Izvozni davki in omejitve	0		0
Vse skupaj	10		16

Kar zadeva **glavne sektorje, na katere so vplivale nove ovire**, je stanje leta 2022 podobno stanju leta 2021: največja kategorija s petimi novimi ovirami sta ponovno kmetijstvo in ribištvo.

Vrsta sektorja	Število novih ovir
Kmetijstvo in ribištvo	5
Horizontalni ukrepi	3
Vina in žgane pijače	1
Druge panoge	1
Skupaj	10

Kar zadeva **geografsko porazdelitev novih ovir**, je bilo največje število zabeleženo v južnem sosedstvu (4), sledijo pa Latinska Amerika (2), južna in jugovzhodna Azija (3) ter Severna Amerika (1).

C. Ovire, odpravljene leta 2022

V letu 2022 je bilo v **19 partnerskih državah** odpravljenih **31** ovir (osem manj kot v letu 2021). Uporabljena je bila kombinacija različnih strategij in instrumentov, vključno z diplomatskimi prizadevanji in institucionalnim okvirom na podlagi **dvostranskih trgovinskih sporazumov in v okviru STO**.

⁶⁶ Nove ovire so ovire, ki so bile zabeležene na platformi Access2Markets v letu 2022.

⁶⁷ Drugi ukrepi vključujejo ovire, povezane z instrumenti trgovinske zaščite (TDI) in subvencijami, ukrepe, ki vplivajo na konkurenco, ter druge ukrepe, ki jih ni mogoče uvrstiti v prejšnje kategorije.

Vrsta ukrepa	Ovire, odpravljene v letu 2022	Ovire, odpravljene v letu 2021
Sanitarni in fitosanitarni ukrepi	14	15
Tehnične ovire v trgovini	4	6
Tarife in ekvivalenti ter količinske omejitve	4	6
Upravni postopki	1	3
Storitve in naložbe	3	2
Drugi ukrepi*	3	1
Pravice intelektualne lastnine	0	3
Javno naročanje	1	1
Izvozni davki in omejitve	1	2
Skupaj	31	39

V letu 2022 so **ovire v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi** znova predstavljale največjo kategorijo, pri čemer je bilo odpravljenih 14 ovir.

Odprava teh ovir je imela neposreden pozitiven učinek na izvoznike EU v številnih sektorjih, zlasti v **živilskem sektorju**.

- Na primer, potem ko so bile **ZDA 24 let** zaprte za uvoz ovčjega in kozjega mesa iz EU, so končno spremenile uvozne pogoje za proizvode iz ovčjega in kozjega mesa, da bi jih uskladile z mednarodnimi standardi. To je omogočilo postopen ponovni začetek izvoza EU.
- **Kostarika** je februarja 2023 po stalnem dvostranskem sodelovanju v institucionalnih organih, ustanovljenih v okviru Sporazuma o pridružitvi med EU in Srednjo Ameriko, odpravila 10-odstotni davek na pijače EU (zlasti pivo). Vrednost izvoza piva iz EU na Kostariko je v letu 2020 znašala 7 milijonov EUR, pri čemer bi 10 % predstavljalo 0,7 milijona EUR⁶⁸.

Druge najpogostejše trgovinske ovire, odpravljene v letu 2022, so bile ovire, povezane s **tehničnimi ovirami v trgovini, tarifami in ekvivalenti ter količinskimi omejitvami**.

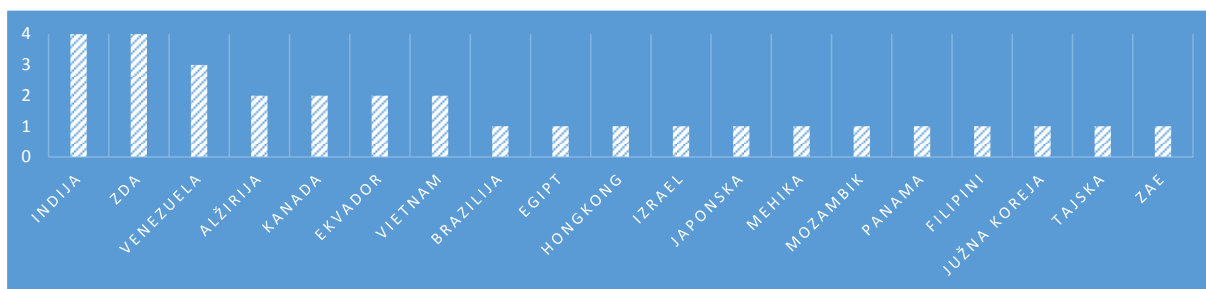
- Med odpravljenimi ovirami v **kategoriji tehničnih ovir v trgovini** je bila dolgotrajna ovira, povezana s tehničnimi specifikacijami, ki se uporabljajo za lahke javne avtobuse v **Hongkongu**, kar je od leta 2015 dejansko blokiralo izvoz lahkih avtobusov Euro VI iz EU. Po intenzivnih dvostranskih stikih, tudi na srečanjih v okviru strukturiranega dialoga med EU in Hongkongom, je bila septembra 2022 spremenjena uredba o cestnem prometu, s čimer se je odprl trg za proizvajalce iz EU v vrednosti 200 milijonov EUR.

⁶⁸ Vir: Evropska komisija, GD za kmetijstvo in razvoj podeželja.

- V kategoriji **ovir v zvezi s tarifami in ekvivalenti** so diskriminatorne prakse prizadele sektor vin in žganih pijač EU v **Mozambiku**. Mozambik je leta 2022 uvedel ureditev obveznega kontrolnega žiga, pri čemer je treba za uvožene alkoholne proizvode plačati višje stroške žigosanja kot za domače proizvode. Po intenzivnem zagovorništvu Komisije (usklajenem z državami članicami in podjetji) so bile maja 2022 cene žigosanja za domače in uvožene proizvode določene na enaki ravni.

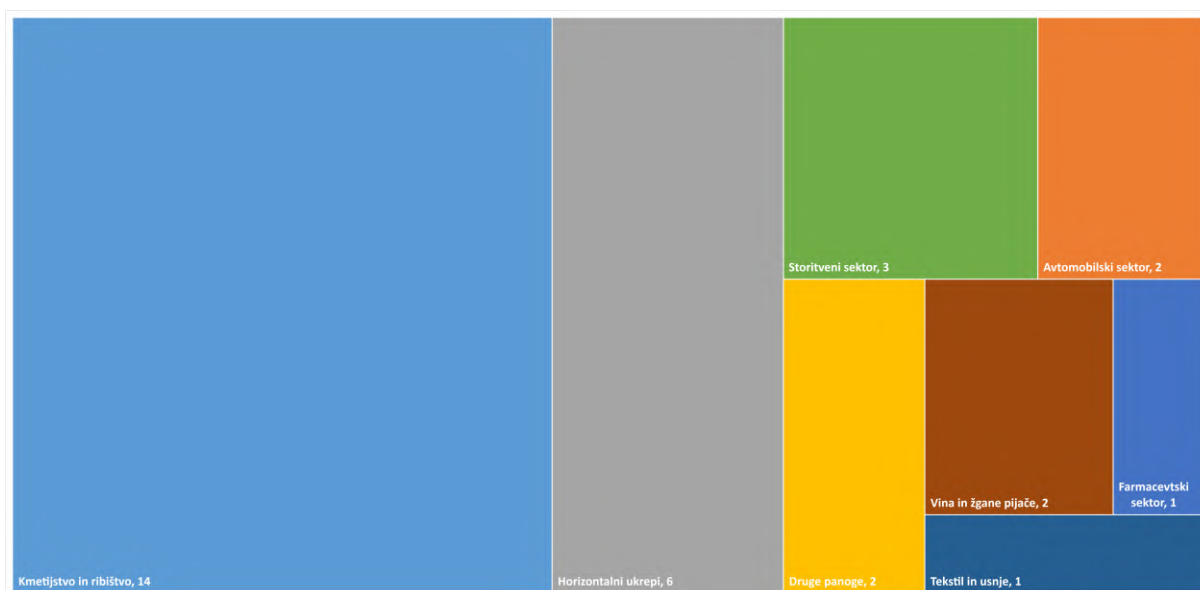
Kar zadeva **geografsko pokritost** (tj. število odpravljenih ovir po trgovinskih partnericah), je na sliki 9 spodaj prikazano, da so popolne ali delne odprave zajemale 19 trgovinskih partneric EU. V nasprotju s stanjem v letu 2021, ko so bili Južna Koreja, Egipt in Kanada glavne tri države z največ odpravljenimi ovirami (partnerice trgovinskega sporazuma), so bile v letu 2022 na vrhu seznama Indija, Združene države Amerike in Venezuela (države, s katerimi EU nima sklenjenega preferencialnega trgovinskega sporazuma).

Slika 9: Število odpravljenih ovir po partnericah (2022)

Na sliki 10 spodaj je prikazan širok nabor sektorjev, ki imajo koristi od prizadevanj za izboljšanje dostopa podjetij EU do trgov tretjih držav. **Kmetijstvo in ribištvo** sta bila sektorja z največ odpravljenimi trgovinskimi ovirami, in sicer 45 % vseh odpravljenih ovir. Šest odpravljenih ovir je bilo v kategoriji „horizontalni ukrepi“ (tj. v zvezi s proizvodi v več kot enem sektorju, ki jih zato ni mogoče pripisati enemu samemu), medtem ko so se tri nanašale na **storitveni sektor**. Ta porazdelitev je večinoma enaka kot v letu 2021.

Slika 10: Število odpravljenih ovir po sektorjih (2022)

Partnerstvo za dostop na trg in njegov vpliv v letu 2022

Komisija pri odpravljanju ovir tesno sodeluje z državami članicami in deležniki EU. To počne v okviru **partnerstva za dostop na trg**, ki ostaja osrednja os strategije za spopadanje z ovirami. Partnerstvo redno združuje Komisijo, države članice in poslovna združenja EU v različnih sestavah. Odbor za trgovinsko politiko redno obravnava vprašanja o izvajanju in izvrševanju, vključno z ovirami, da bi zagotovil potrebno spodbudo in usmeritev, med Komisijo in državami članicami pa skupno razumevanje prednostnih nalog, kaj je treba storiti in na kaj je treba osredotočati prizadevanja⁶⁹.

Rezultat dela partnerstva zadnjih petih let je bila ponovno znatna **sprostitev izvoza EU**. Na splošno je ekonometrična analiza, ki jo je izvedel GD za trgovino, pokazala, da je bila zaradi odprave več ovir med letoma 2017 in 2021 vrednost izvoza iz EU leta 2022 za 7 milijard EUR višja, kot bi bila, če bi bile ovire še vedno prisotne.

IV.2 Enotna vstopna točka

Utemeljitev in postopek

⁶⁹ Glej tudi neformalni dokument Komisije o izvajanju in izvrševanju trgovinske politike EU: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/7103f3c9-2dc5-4bc5-be52-210c133802ca/details?download=true>.

Ko je GD za trgovino 16. novembra 2020 vzpostavil **enotno vstopno točko**, je to storil z dvojnim namenom. Prvi namen je bil, da deležnikom EU olajša opozarjanje na nove morebitne trgovinske ovire ali kršitve zavez v zvezi s trajnostnostjo pri Komisiji. Enotna vstopna točka deležnikom zagotavlja **eno samo kontaktno točko** za prijavo takih težav pri Komisiji ter smernice v zvezi z informacijami, ki jih morajo predložiti pritožniki za ugotovitev, ali obstaja ovira, in odločitev glede nadaljnega ukrepanja. Drugi namen je bil zagotoviti, da bi bila ocena novih vprašanj in postopek nadaljnega ukrepanja uspešnejša in učinkovitejša. Enotna vstopna točka pod vodstvom glavnega pooblaščenca za nadzor izvrševanja trgovinskih pravil usklajuje ocenjevanje pritožb in omogoča oblikovanje skupin Komisije, ki jih sestavljajo ustrezni strokovnjaki in so zadolžene za obravnavo zadev.

Postopek je ponazorjen z nedavnim primerom pritožbe glede uvoznih omejitev, ki jih uporablja Egipt.

Pritožba pri enotni vstopni točki v zvezi z zadevo Egipt – akreditiv

Enotna vstopna točka je marca 2022 prejela pritožbo glede obvezne uporabe akreditiva kot predhodnega plačilnega pogoja za uvoz najrazličnejšega blaga v Egipt. Ukrep je Centralni banki Egipta omogočal nadzor nad zagotavljanjem tuje valute za uvoz z zavlačevanjem z izdajo akreditivov. Posledično se je več gospodarskih subjektov v različnih industrijskih sektorjih EU srečevalo s precejšnjimi zamudami pri izdaji njihovih akreditivov. S tem novim ukrepom se je povečalo upravno breme in zvišali so se stroški, podaljšal se je postopek uvoza in dejansko omejil obseg uvoza glede na omejeno tujo valuto, ki je bila na voljo uvoznikom.

Enotna vstopna točka je po prejemu pritožbe z namenom podrobne ocene pritožbe oblikovala skupino strokovnjakov, zadolženo za obravnavo zadeve, ki je vključevala tudi delegacijo EU v Kairu. Ker je bilo pri oceni ugotovljeno, da je ukrep nezdržljiv s sporazumom GATT iz leta 1994 in pridružitvenim sporazumom EU-Egipt, je bila ovira evidentirana na platformi Access2Markets. Komisija se je nato neposredno povezala z egiptovsko vlado na različnih ravneh (npr. v forumih STO in dvostranskih stikih v okviru pridružitvenega sporazuma), da bi zagotovila hitro odpravo ovire. Posledično je Egipt januarja 2023 odpravil obvezno zahtevo po uporabi akreditiva kot predhodnega plačilnega pogoja za uvoz v državo. EU zdaj spremlja, ali se odprava zahteve po akreditivu na terenu v celoti izvaja.

Delo enotne vstopne točke olajšujeta spletna **pritožbena obrazca** – eden za vprašanja glede dostopa do trga in eden za vprašanja, povezane s trgovino in trajnostnim razvojem/shemo GSP. Oba sta na voljo na platformi Acces2Markets⁷⁰. Ta obrazca sta oblikovana tako, da je GD za trgovino zagotovljenih dovolj informacij za izvedbo prve ocene zadevnega vprašanja in razmislek o nadaljnjem ukrepanju. Morebitni pritožniki so lahko negotovi glede potrebnih informacij in postopka ali pa se sprašujejo, ali se lahko pritožijo, ne da bi predložili popolne informacije. Pri tem so jim v pomoč operativne smernice enotne vstopne točke⁷¹ na spletišču GD za trgovino, ki deležnikom zagotavljajo navodila za vložitev pritožbe. Poleg tega Komisija oziroma GD za trgovino zagotavlja srečanja z morebitnimi pritožniki v fazi pred vložitvijo pritožbe, ko pa je pritožba vložena, po potrebi ukrepa v stiku z njimi. Ko je na voljo dovolj informacij, člani skupine, zadolžene za obravnavo zadeve, pritožbo ocenijo in

⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/contact-form?type=COMPL_MA

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

predlagajo ustrezne nadaljnje ukrepe za rešitev vprašanja. Komisija lahko ukrepa tudi na lastno pobudo, če v zvezi z dano oviro niso bile vložene nobene uradne pritožbe.

Enotna vstopna točka v številkah

Enotna vstopna točka je v letu 2022, ki je bilo njeno **drugo polno leto** delovanja:

- prejela 71 obvestil, predvsem o morebitnih ovirah pri dostopu do trga (66), pa tudi o morebitnih kršitvah zavez tretjih držav v zvezi s trajnostnostjo (5),
- prek portala Access2Markets od deležnikov iz EU prejela skupaj 48 zunanjih pritožb (dve glede trgovine in trajnostnega razvoja, preostale pa glede dostopa do trga) in začela šest pritožbenih postopkov po uradni dolžnosti (v zvezi z dostopom do trga),
- sodelovala v številnih predhodnih prijavah, povezanih s trajnostnostjo, rezultat katerih so bile v treh primerih uradne pritožbe v letu 2022.

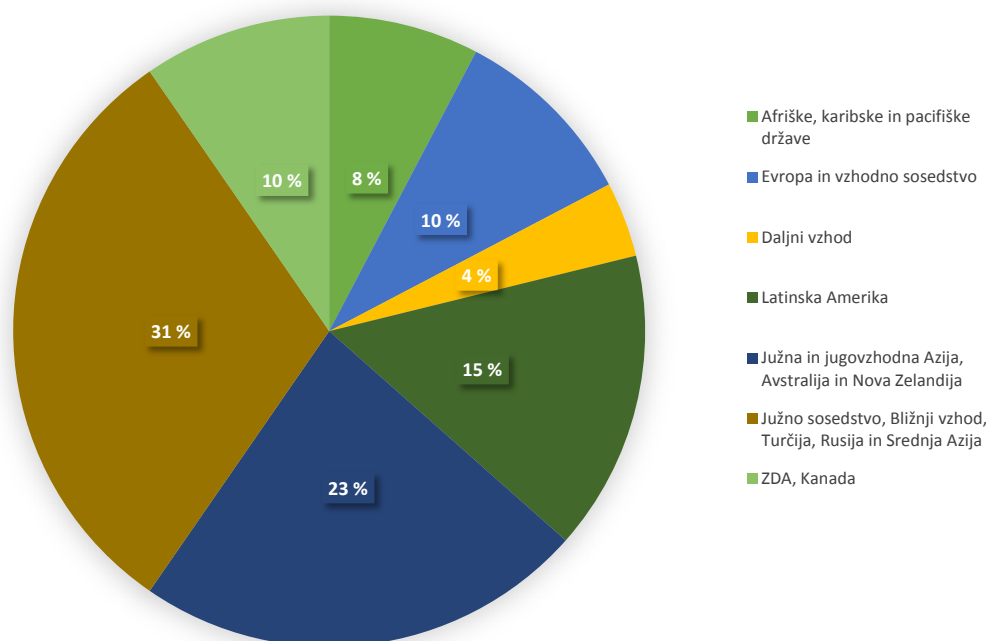
Od 48 zunanjih pritožb je veliko večino (42) vložila industrija: 23 pritožb so vložila podjetja iz EU, 16 evropska trgovinska združenja in tri nacionalna trgovinska združenja. Preostalih šest pritožb so vložile države članice.

Poleg tega je Komisija na lastno pobudo vložila šest pritožb glede zaznanih trgovinskih ovir.

Kar zadeva **število stikov in prejetih pritožb**, je bilo v primerjavi z letom 2021 zabeleženo povečanje za 5 oziroma 15. Kar zadeva **izvor** pritožb, je stanje v letu 2022 večinoma podobno stanju v letu 2021: poslovni deležniki iz EU so bili še vedno glavna skupina pritožnikov, medtem ko se je število **pritožb, ki so jih vložile države članice, podvojilo**, čeprav z nizke ravni (s treh v letu 2021 na šest v letu 2022).

Kot je razvidno iz slike 11 spodaj, je enotna vstopna točka v zvezi z zadevnimi **tretjimi državami** prejela pritožbe glede ovir, ugotovljenih v 22 partnerskih državah, ki zajemajo vse geografske regije.

Slika 11: Pritožbe, ki jih je prejela enotna vstopna točka v letu 2022, po regijah

V skladu s trendom, opaženim v letu 2021, se je tudi v letu 2022 največ pritožb nanašalo na trgovinske partnerice v južnem in vzhodnem sosedstvu (12), ki sta skupaj s Turčijo (3) predstavljali 33 % vseh pritožb (rahlo zmanjšanje s 37 % v letu 2021), sledijo pa južna in jugovzhodna Azija (vključno z Avstralijo in Indijo) s tremi pritožbami ter Latinska Amerika, ki je z dvema pritožbama na tretjem mestu. Enotna vstopna točka je prejela le eno pritožbo glede Severne Amerike.

V. Dvostransko in večstransko izvrševanje trgovinskih zavez: reševanje sporov⁷²

Pristop Komisije k izvajanju in izvrševanju je osredotočen na delo na področju izvajanja, preprečevanja morebitnih ovir in odpravljanja dejanskih ovir, preden se utrdijo. Da bi bilo to začetno delo čim učinkovitejše, ga po potrebi spremlja pripravljenost Komisije za reševanje pravnih sporov.

V.1 Uporaba postopkov za reševanje sporov

A. Postopek reševanja sporov v STO

⁷² Za podroben povzetek zlasti postopkov pri STO, ki vključujejo EU kot pritožnika ali nasprotno stranko, in postopkov na podlagi dvostranskih sporazumov EU glej najnovejšo izdajo pregleda „Overview of the EU's active dispute settlement cases“ (Pregled aktivnih postopkov reševanja sporov EU), ki je objavljen na spletišču GD za trgovino (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

Dejavnosti EU na področju reševanja sporov v STO so se nadaljevale kljub blokadi Pritožbenega organa STO ...

EU je kljub blokadi Pritožbenega organa STO od leta 2019 z uporabo večstranskega začasnega sporazuma o arbitraži v primeru pritožb (**večstranske začasne ureditve za arbitražo v primeru pritožb**)⁷³ in tudi **ad hoc sporazumov o arbitraži v primeru pritožb**⁷⁴, ki temelji na navedeni ureditvi, v obdobju poročanja uspešno obravnavala vse več sporov v STO. Konec aprila 2023 je bilo med 26 udeleženci večstranske začasne ureditve za arbitražo v primeru pritožb 53 od 164 članic STO. Najnovejša udeleženka je Japonska, ki se je pridružila marca 2023. Prva arbitražna odločba v okviru večstranske začasne ureditve za arbitražo v primeru pritožb je bila izdana decembra 2022 v zadevi DS591 (*Kolumbija – zamrznjeni ocvrti krompirček*).

Do sredine aprila 2023 je EU sprožila 110 od 616 sporov, ki so bili od leta 1995 vloženi pri STO. Med **spori, obravnavanimi v STO** v obdobju poročanja z EU kot **pritožnico**, so bili⁷⁵:

- **ZDA – zrele oljke (DS577)**. Ta spor se nanaša na izravnalne dajatve, ki se uporabljajo za uvoz zrelih oljk iz Španije in so bile uvedene v času prejšnje administracije ZDA leta 2018, v skladu z odločbo, ki je postala zavezujoča decembra 2021, pa se štejejo za nezakonite. EU meni, da Združene države Amerike niso upoštevale ugotovitev odbora do medsebojno dogovorjenega roka, tj. 14. januarja 2023, zlasti njegove ugotovitve glede izravnave. EU je zaradi pomanjkanja napredka pri doseganju medsebojno dogovorjene rešitve 28. aprila 2023 zahtevala posvetovanja z ZDA v okviru postopka za zagotovitev skladnosti na podlagi člena 21.5 dogovora o reševanju sporov. Ker težava s posvetovanji ni bila odpravljena, je EU 14. julija 2023 zahtevala, naj organ za reševanje sporov ustanovi odbor za skladnost, ki naj odloči o izvajanju ugotovitev glede izravnave iz odločbe iz decembra 2021.
- **Turčija – farmacevtski izdelki (DS583)**. V tem sporu EU izpodbija nekatere turške ukrepe, ki vplivajo na uvoz farmacevtskih izdelkov. V poročilu odbora z dne 28. aprila 2022 je bilo o vseh navedbah iz pritožbe odločeno v korist EU. Turčija se je pritožila 25. aprila 2022. Arbitražni postopek za odločanje o pritožbi v skladu s členom 25 dogovora o reševanju sporov je temeljil na *ad hoc* sporazumu o arbitraži v primeru pritožb med EU in Turčijo. Julija 2022 so arbitri za odločanje o pritožbi na

⁷³ Ta ureditev, o kateri je bila STO uradno obveščena aprila 2020, zagotavlja, da so članice STO, vključene v to ureditev, kljub ohromitvi delovanja Pritožbenega organa v vseh medsebojnih sporih še naprej deležne zavezujočega, dvostopenjskega in neodvisnega razsojanja v skladu s pravili STO. V večstransko začasno ureditev za arbitražo v primeru pritožb se lahko do ponovne vzpostavitve popolnega delovanja Pritožbenega organa vključi vsaka članica STO.

⁷⁴ Če se članica STO, s katero je EU v postopku reševanja sporov v STO, odloči, da ne bo sodelovala v večstranski začasni ureditvi za arbitražo v primeru pritožb (kot je bilo na primer v zvezi s Turčijo v dveh sporih v STO, DS583 in DS595, glej spodaj).

⁷⁵ Za podroben povzetek zlasti postopkov pri STO, ki vključujejo EU kot pritožnika ali nasprotno stranko, in postopkov na podlagi dvostranskih sporazumov EU glej najnovejšo izdajo pregleda „Overview of the EU's active dispute settlement cases“ (Pregled aktivnih postopkov reševanja sporov EU), ki je objavljena na spletišču GD za trgovino: [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu).

splošno potrdili odločbo odbora, zlasti, da mora Turčija odpraviti svoje diskriminatorne prakse (ukrepi lokalizacije in prednostnega razvrščanja) v farmacevtskem sektorju. Ker se je 25. aprila 2023 izteklo razumno časovno obdobje, dogovorjeno s Turčijo, EU zdaj spremlja ukrepe, ki jih sprejema Turčija za izpolnitev obveznosti.

- Kolumbija – zamrznjeni ocvrti krompirček (DS591). Ta spor se je nanašal na dokončne protidampinške ukrepe, ki jih je Kolumbija uvedla novembra 2018 v zvezi z uvozom zamrznjenega ocvrtega krompirčka iz Belgije, Nemčije in Nizozemske. Po poročilu odbora STO v korist EU se je Kolumbija pritožila na podlagi večstranskega začasnega sporazuma o arbitraži v primeru pritožb (večstranska začasna ureditev za arbitražo v primeru pritožb). Arbitri za odločanje o pritožbi so v končni in zavezujoči arbitražni odločbi z dne 13. decembra 2022 odločili v korist EU. Stranki sta se 14. marca 2023 dogovorili o razumnem časovnem obdobju, v katerem mora Kolumbija izvesti priporočila iz arbitražne odločbe, ki je poteklo 5. novembra 2023.
- Egipt – registracija uvoza (DS609). Ta spor se nanaša na zahteve glede registracije, ki jih je Egipt uvedel v zvezi z 29 kategorijami blaga, vključno s kmetijskimi in živilskimi proizvodi, kozmetičnimi izdelki, igračami, tekstilom, gospodinjskimi aparati, pohištvo in keramičnimi ploščicami. Zdi se, da te zahteve niso skladne z egiptovskimi zavezami v okviru Splošnega sporazuma STO o carinah in trgovini (GATT 1994), Sporazuma STO o trgovini s kmetijskimi proizvodi in Sporazuma STO o postopkih za izdajanje uvoznih dovoljenj. EU je 26. januarja 2022 zahtevala posvetovanja v STO, po katerih se je Egipt zavezal uvesti in uporabljati znatne izboljšave postopka registracije. EU zdaj spremlja delovanje prilagojenega sistema registracije, da bi preverila, ali bo ta omogočil nadaljevanje trgovinskih tokov v Egipt, in vzpostavlja potrebne stike z Egiptom.
- Kitajska – blago in storitve (DS610). Spor se nanaša na diskriminatorne trgovinske prakse, ki jih Kitajska od decembra 2021 uporablja proti Litvi. Sporni ukrepi vključujejo zavrnitve litovskega uvoza s strani kitajskih carinskih organov, uvozne omejitve, ki vplivajo na multinacionalna podjetja, ki uporabljajo surovine iz Litve, in zmanjšanje kitajskega izvoza v Litvo. EU meni, da so ti ukrepi v okviru pravil STO diskriminatorni in nezakoniti. Kitajska je v okviru iste skupine ukrepov uvedla tudi popolno prepoved uvoza alkohola, govejega mesa, mlečnih proizvodov, hlodov in šote, odpremljenega iz Litve, domnevno iz fitosanitarnih razlogov. Ukrepi vplivajo na trgovino in dobavne verige znotraj EU ter na delovanje notranjega trga, vključno z vsiljevanjem prilagoditev trga. EU je Kitajsko večkrat pozvala, naj odpravi omejitve glede litovskega izvoza na Kitajsko in ponovno vzpostavi običajne trgovinske tokove, vendar brez uspeha. Po posvetovanjih, ki so med strankama potekala 15. in 16. marca 2022 in ki niso prinesla zadovoljive rešitve, je EU 7. decembra 2022 zahtevala postopek v okviru odbora STO, ki je bil ustanovljen 27. januarja 2023. Postopek sestave odbora še poteka.

- Kitajska – prepovedi začetka postopka v isti zadevi pred drugim sodiščem (DS611). Ta spor se večinoma nanaša na kitajske ukrepe, ki negativno vplivajo na varstvo in uveljavljanje pravic intelektualne lastnine. Kitajska sodišča od avgusta 2020 izdajajo odločbe, znane kot prepovedi začetka postopka v isti zadevi pred drugim sodiščem, da bi podjetjem iz EU, ki so imetniki patentov, ki so bistveni del standarda, preprečila upravičeno uveljavljanje njihovih pravic zunaj Kitajske. Poleg tega kitajska sodišča evropskim podjetjem grozijo z visokimi denarnimi kaznimi, s katerimi jih želijo odvrti od tega, da bi se obračala na tuja sodišča. Zaradi tega so evropska visokotehnološka podjetja bistveno prikrajšana pri uveljavljanju svojih pravic. Posvetovanja med EU in Kitajsko so potekala aprila 2022, vendar niso prinesla obojestransko zadovoljive rešitve. Odbor je bil ustanovljen 27. januarja 2023, sestavljen pa 28. marca 2023.
- Indija – tarife za proizvode IKT (DS582). Ta spor se nanaša na tarife, ki jih Indija uporablja za proizvode informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT). Tarife so bile postopno uvedene od leta 2014, čeprav se je Indija zavezala brezcarinski ureditvi z zavezujočim načrtom v STO kot prenosom svojih zavez v okviru Sporazuma o informacijski tehnologiji-1. Poročilo odbora je bilo razposlano vsem članicam STO in objavljeno 17. aprila 2023. V tem poročilu je odbor ugotovil, da indijske tarife v višini do 20 % kršijo najosnovnejša pravila STO, tj. indijske zaveze glede tarif, zaradi česar so nezakonite. V poročilu odbora so bile potrjene vse navedbe EU v tem sporu, organ za reševanje sporov pa bi ga moral načeloma sprejeti v 60 dneh od razpošiljanja vsem članicam STO.
- Indonezijska prepoved izvoza nikljeve rude (DS592). Ta spor se nanaša na indonezijsko prepoved izvoza nikljeve rude in zahteve za domačo predelavo, ki vplivajo na nikljevo in železovo rudo. EU je izpodbijala ukrep pred STO in zahtevala ustanovitev odbora januarja 2021. Odbor je 30. novembra 2022 ugotovil, da indonezijska prepoved izvoza in zahteva za domačo predelavo nikljeve rude kršita pravila STO in ju ne upravičuje nobena od izjem, ki so na voljo, s čimer je potrdil vse navedbe EU. Indonezija se je 8. decembra 2022 na poročilo odbora pritožila „v prazno“, tj. pri neoperativnem Pritožbenem organu STO. Indonezija se kljub stalnemu obveščanju na vseh ravneh med letom 2022 ni strinjala z nobeno ureditvijo za obravnavanje njene pritožbe namesto nedelujočega Pritožbenega organa, kot je vključitev v večstransko začasno ureditev za arbitražo v primeru pritožb ali sklenitev *ad hoc* sporazuma o arbitraži v primeru pritožb z EU v skladu s členom 25 dogovora o reševanju sporov. Po ugotovitvah odbora STO in pritožbi Indonezije pri trenutno neoperativnem Pritožbenem organu STO, ki dejansko blokira dokončno in zavezujočo rešitev spora, Komisija razmišlja, da bi v odziv na kršitev Indonezije uporabila ustrezne in sorazmerne protiukrepe, in je začela javno posvetovanje o morebitni uporabi uredbe o uveljavljanju pravil mednarodne trgovine, ki bi ji pomagala oceniti nujnost in parametre morebitnih ukrepov trgovinske politike.

EU je v obdobju poročanja poleg tega **še naprej dosegala napredek v sporih, ki so jih proti njej v STO vložile druge stranke**, vključno z naslednjimi:

- Turčija – zaščitni ukrepi v zvezi z jeklom (DS595). Ta spor se nanaša na zaščitni ukrep v zvezi z jeklom, ki ga je EU uvedla februarja 2019. V poročilu odbora z dne 29. aprila 2022 je bilo potrjeno, da je instrument zaščitnih ukrepov mogoče uporabiti v odziv na svetovno jeklarsko krizo, vendar je bilo ugotovljeno, da zaščitni ukrep EU v zvezi s tremi točkami ni zadostno utemeljen. Po sprejetju končnega poročila 31. maja 2022 sta se EU in Turčija dogovorili o razumnem časovnem obdobju za izpolnitev obveznosti do 16. januarja 2023, EU pa je predložila poročilo o stanju, v katerem je članice STO obvestila o sprejetju ukrepa, potrebnega za izpolnitev priporočil in odločb v tem sporu.
- Indonezija (DS593) – palmovo olje in Malezija – palmovo olje (DS600). V obeh sporih, ki sta ju ločeno sprožili Indonezija (decembra 2019) oziroma Malezija (januarja 2021), se izpodbijajo nekateri ukrepi, ki so jih sprejele EU in nekatere države članice v okviru direktiv EU o biogorivih, ker te vplivajo na palmovo olje in biogoriva na osnovi oljnih palm iz teh držav. Malezija in Indonezija navajata, da zadevni ukrepi niso skladni s Sporazumom STO o tehničnih ovirah v trgovini (sporazum WTO/TBT), Splošnim sporazumom STO o tarifah in trgovini (GATT) in Sporazumom STO o subvencijah in izravnalnih ukrepih (Sporazum SCM) V obeh primerih sta bila ustanovljena odbora, postopka pa še potekata.
- Južna Afrika – citrusi (DS613). Ta spor se nanaša na fitosanitarno ureditev EU, ki ureja uvoz citrusov iz Južne Afrike. Južna Afrika navaja, da se zdi, da ukrepi EU niso skladni s Sporazumom STO o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov in nekaterimi določbami sporazuma GATT iz leta 1994. Južna Afrika je 22. julija 2022 zahtevala posvetovanje z EU v STO. Posvetovanje je potekalo 15. in 16. septembra 2022, vendar ni prineslo zadovoljive rešitve. Postopek še poteka.

B. Reševanje dvostranskih sporov

EU v letu 2022 ni sprožila nobenega postopka za reševanje dvostranskega spora, je pa še naprej spremljala skladnost trgovinskih partneric s poročili odbora strokovnjakov in z rešenimi spori, doseženimi s pogajanjem ...

- **Južna Koreja – zaveze na področju dela**. Južna Koreja je dosegla nadaljnji napredek pri izvajanju odločbe odbora strokovnjakov iz januarja 2021⁷⁶, izdane v skladu s poglavjem o trgovini in trajnostnem razvoju iz trgovinskega sporazuma med EU in Južno Korejo. V Južni Koreji so leta 2022 začele veljati tri temeljne konvencije, in sicer Konvencija o sindikalni svobodi in varstvu sindikalnih pravic (št. 87), Konvencija o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja

⁷⁶ Poročilo odbora je bilo izdano 20. januarja 2021 in je na voljo tukaj: [Circabc \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/circabc).

(št. 98) ter Konvencija o prisilnem in obveznem delu (št. 29). Za več informacij glej oddelek II.2, točka C zgoraj.

- **Južnoafriška carinska unija (SACU) – zaščitni ukrepi za perutnino.** Ta spor so urejale določbe o reševanju sporov iz dvostranskega sporazuma o gospodarskem partnerstvu med EU in državami SADC (Južnoafriška razvojna skupnost). Nanašal se je na zaščitni ukrep, ki ga je septembra 2018 uvedla SACU (Južna Afrika, Bocvana, Namibija, Esvatini in Lesoto) v zvezi z izvozom zamrznjenih kosov perutnine s kostmi iz EU, kar je povzročilo znatno zmanjšanje izvoza perutnine iz EU v SACU. Arbitražni senat je v svojem končnem poročilu z dne 4. avgusta 2022 odločil v korist EU in ugotovil, da zaščitni ukrep ni bil sorazmeren in da je presegal tisto, kar je bilo potrebno za odpravo ali preprečitev morebitne resne škode ali motenj. Tudi razmik med preiskavo in sprejetjem zaščitnega ukrepa je bil prevelik in ni bil v skladu s sporazumom o gospodarskem partnerstvu EU-SADC. Čeprav je zaščitni ukrep marca 2022 prenehal veljati, poročilo odbora ustvarja precedens, ki ga mora SACU upoštevati, in je preprečilo, da bi SACU podaljšala trajanje spornega zaščitnega ukrepa.
- **Alžirija – več ukrepov, ki omejujejo trgovino.** EU je 24. junija 2020 na podlagi pridružitvenega sporazuma med EU in Alžirijo zoper slednjo sprožila postopek reševanja sporov, v katerem je izpodbijala pet ukrepov (nezakonite zaščitne dajatve, prepoved uvoza avtomobilov, shema za izdajanje uvoznih dovoljenj, carine za 129 proizvodov in omejitve plačil v sektorju pomorskega prometa). Rezultat prizadevanj EU, da med posvetovanji doseže s pogajanjem dogovorjeno rešitev, je bila odprava treh od petih izpodbijanih ukrepov (carine, nezakonite zaščitne dajatve in omejitve plačil). Alžirija je decembra 2022 odpravila nezakonite uvozne dajatve za vse proizvode, ki jih zajema pridružitveni sporazum med EU in Alžirijo. Poleg tega je Alžirija novembra 2022 spremenila pravni okvir, povezan z uvozom avtomobilov. Alžirija je medtem uvedla tudi novo ureditev izdaje uvoznih dovoljenj, ki je oblikovana kot seznam prepovedi, ki se trenutno uporablja za skoraj pol milijona proizvodov, in druge trgovinske ovire v sektorju (npr. nove zahteve halal za kmetijske in živilske proizvode), kar povzroča motnje v trgovinskih tokovih v različnih sektorjih. Dodatni ukrepi, ki omejujejo trgovino in naložbe, se redno sprejemajo, zaradi česar je tamkajšnje poslovno okolje nepredvidljivo in nepregledno. Komisija razmere pozorno spremlja in je še vedno zaskrbljena zaradi uvedbe novih ukrepov v letu 2022 in prvi polovici leta 2023.
- Nazadnje, neizzvana in neupravičena vojaška agresija Rusije proti **Ukrajini** je vplivala na njeno sposobnost, da upošteva odločbo arbitražnega senata v dvostranskem sporu v okviru njenega pridružitvenega sporazuma z EU glede ukrajinske prepovedi izvoza nekaterih vrst lesa.

V.2 Obnovitev skupin rabsodnikov za spore v okviru sporazumov EU

Decembra 2020 je bil objavljen javni poziv k vložitvi kandidatur za obnovitev skupine arbitrov in ločene skupine strokovnjakov s področja trgovine in trajnostnega razvoja za

odbore za reševanje sporov v okviru trgovinskih sporazumov, katerih pogodbenica je EU. V okviru postopka javnega poziva je izbirna komisija, sestavljena iz izkušenih mednarodnih sodnikov in akademikov, preučila kandidate in potrdila njihovo primernost za imenovanje. Izbrani kandidati so bili obveščeni maja 2022, novi skupini kandidatov, ki so izpolnjevali pogoje, pa sta bili objavljeni junija 2022⁷⁷. Komisija bo ti novi skupini uporabila za pripravo predlogov za imenovanje arbitrov in strokovnjakov s področja trgovine in trajnostnega razvoja v konkretnih primerih ali za predhodno dogovorjene (poimenske) sezname v okviru ustreznih dvostranskih sporazumov s tretjimi državami. Končno odločitev o takih seznamih bo sprejel Svet. V skladu z zavezo Komisije o enakopravni zastopanosti v arbitraži si bo Komisija prizadevala zagotoviti uravnoteženo zastopanost spolov v zvezi z imenovanji na sezname ali v konkretnih sporih, svoje trgovinske partnerice pa bo spodbujala, naj storijo enako.

⁷⁷<https://circabc.europa.eu/ui/group/7fc51410-46a1-4871-8979-20cce8df0896/library/3b8c3460-b8f5-4bd2-8e32-08b68cf4d834>